

BYGGNADS ARBETAREN

**Gick till
facket –
fick sparken**

**Här tar basen
hela bonusen**

**Nytt tak
håller 200 år**

**Farligaste länet
– hela listan**

EDUARDO GER LAGLIGA KICKAR

Hjälper unga bort från brottets bana

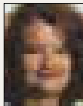
Tre döda på byggen i sommar

Kenneth Petterson
chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-728 49 70
070-607 56 97

k.p@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim
allmänreporter
08-728 49 87
070-627 60 84

k.c@byggnadsarbetaren.se

Nina Christensen
allmänreporter
webbansvarig
08-728 49 79
070-246 87 06

n.c@byggnadsarbetaren.se

Ingemar Dahlkvist
arbetsrätt, löner
08-728 49 72
070-607 56 91

i.d@byggnadsarbetaren.se

Margite Fransson
arbetsmiljö, hälsa
08-728 49 74
070-607 56 89

m.f@byggnadsarbetaren.se

Johan Sjöholm
allmänreporter
08-728 49 73
070-651 62 59

j.s@byggnadsarbetaren.se

Anki Sydegård
reportageansvarig
08-728 49 77
070-607 56 87

a.s@byggnadsarbetaren.se

Magnus Bergström
allmänreporter
08-728 49 76
070-280 25 35

m.b@byggnadsarbetaren.se

Omslagsfoto: Berit Djuse
Korrektur: Michelle Bergman

TS-kontrollerad
upplaga 2006: 130 700

Postadress: 106 32 Stockholm
Besöksadress: Hagag. 2, 4 tr, Sthlm
Adressändring, medlem i Byggnads:
Kontakta din lokala avdelning
Prenumeration: edb, telefon 010-588
48 08 **E-post:** prenumerat@edb.
com **Pris, helår:** 297 kr
Annons: Swartling & Wranding Media,
telefon 08-545160 67
Repro: Grafit
Tryck: Sörmlands grafiska, Quebecor

CITYTUNNELN

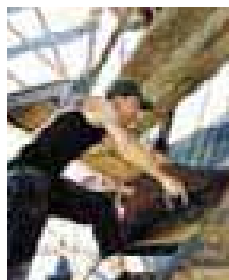
POLACKER SPARKAS FRÅN PRESTIGEBYGGET

De polska byggnadsarbetarna som jobbar med prestigebygget Citytunneln i Malmö skräms till tystnad. Byggnadsarbetaren har träffat Marek Leroch som blev uppsagd när han ville gå med i facket. SID 8-12

ARBETSMILJÖ

VÄSTERNORRLAND ÄR MEST SKADEDREBBAT

SID 16-19

KICKAR HÅLLER UNGA BORTA FRÅN KRIMINALITET

SID 13-15

I LONDON TAR BASEN HELA BONUSEN

SID 20-21

SÅ FUNKAR DET

KALMAR SLOTT FÅR NYTT TAK

SID 28-29

Dödsolyckor på byggen i sommar

BYGGNYTT! Under sommaren inträffade tre fallolyckor med dödlig utgång. Yngsta offret var 33-åriga montören Fredrik Andersson från Sala. SID 23

DEBATT SID 4

”Kräv utträde ur EU”

”Byggnads, som är mycket drabbat av lönekonkurrens och social dumpning, bör driva kravet på ett utträde ur EU”, skriver Anders Andersson.

GREJER & GREPP SID 30

Automatisk soptunna underlättar stambytet

Snedbanelyften tömmer skräpet i containern.

BYGGFOLK SID 34-35

Undrens tid är inte förbi

BYGGFOLK SID 32-33

Han får snurr på den 170 år gamla kvarnen

Efter cirka tio års slit kan Roland snart mala mjöl och såga brädor i sitt eget paradiset.

5 TRUMMIS & 5 RÖRIS SID 6

Kalle byter rören mot trummorna

FRÅGAN

Är du rädd för att skada dig på jobbet?

Josip Lijic, 33 år, takläggare, Göteborg.

– Ja, ibland faktiskt. Även om man har skydds-räcke och säkerhets-linor så finns väl tankarna alltid där. Allra helst nu när jag har egen familj så har jag blivit försiktigare.

Robert Dahlberg, 19 år, snickare, Umeå.

– Jag har bara jobbat ett år och i början var jag lite skraj, men det är väl naturligt. Fallrisken är väl värst, men det är inget jag går och tänker på. Med lite sunt förnuft och rätt säkerhet ska man känna sig säker.

Thomas Hemmingberg, 42 år, snickare, Norrköping.

– Nej. Jag litar på mig själv. Jag är mitt eget skyddsombud, det är det bästa och säkraste tycker jag. Kläm- och skärskador är väl annars de vanligaste skadorna och det beror mest på stress. Tyvärr blir det ofta stressigt, men det beror inte på oss utan på att andra planerar dåligt.

DÄR SKADAS FLEST LÄS MER: SID 16-19

EU orsakar ideologisk kris för facket

● Det är viktigt att diskussionen om vårt medlemskap i EU inte avstannar. Ledningarna för facken får inte tycka till i slutna rum, ohörbara för vanliga medlemmar ute i landet.

Trots allt så är EU-medlemskapet en ideologisk kris för det socialdemokratiska partiet som lovade guld och gröna skogar, då 1994.

Men det betyder också att det är en kris för de fackliga ledningarna som alltför ofta gjorde sig till tolk för dessa locktoner från direktörssammanslutningarna, ja rent av föll undan för dessa och blev ett med dem.

Det är ju också på det viset att en annan arbetsmarknadspolitik existerar genom detta.

Bekämpa inflationen och prisstegringar är viktigare än att folk har sysselsättning och arbete i en ekonomiskt mer utjämnande och mer demokratisk politisk ram.

Margot Wallström, EU-kommissionens förste vice ordförande, firar Europadagen den 9 maj 2007.

Ett förbund som Byggnads, som är mycket drabbat av lönekonkurrens och social dumping, men också drabbat genom ökade arbetsplatsolyckor och dödsolyckor, bör driva kravet på ett utträde ur EU.

I stället behövs en mer självständig och självgående nationell politik. Det tjänar vi alla på, inte enbart genom plånboken utan också i demokratisk mening.

Församringarna för de an-

ställda är sedan inträdet påtagligt fast det märks inte på de olika förbundskontoren där man kan sitta ganska säkert, uppbara hög lön och åtnjuta anställningstrygghet. Detta i bekväm avskildhet från dem man representerar.

ANDERS ANDERSSON
NORRKÖPING

Fler debattinlägg på webben
www.byggnadsarbetaren.se

Vad händer med avgiften till Byggnads?

● Det väcktes ju en viss förhoppning om att höjningen av fackavgiften, på grund av att Byggnads förlorade målet i EG-domstolen, skulle ändras så att sjuka och arbetslösa inte skulle belastas fullt ut.

Det har deklarerats att förbundsstyrelsen ska se över beslutet.

Alla väntar vi ...

Eller väntar vi på Godot?

Tyvärr har jag för min del nått

dithän att jag sagt upp mitt medlemskap i Byggnads. Nu återstår ett liv som oorganiserad men som medlem i Alfakassan. Detta pinar mig som en böld i baken faktiskt. Att inte mina fackliga företrädare kan inse att jag, och antagligen flera med mig, är satta på pottkanten, och tvingade av krassa ekonomiska skäl att lämna in.

Jag är grymt besviken på ledningen som jag anser har

fullständigt förlorat markkontakten. Jag fattar inte att mitt fack kan utforma en kontingenthöjning som är på proceduren lik den a-kassehöjning som arbetarhataren Sven Otto Littorin genomförde, en höjning som också sjuka/arbetslösa fick fullt påslag för!

Jag, och säkert många med mig, får nu betala nära 10 000 om året av det lilla vi har.

PEER PEDERSEN

Orättvisa uppsägningar hos NVS i Uppsala

● Vad har hänt med NVS i Uppsala? Jag har alltid hört positiva uttalanden om NVS-filialen Uppsala. Men de senaste fyra åren har det bara blivit konstigare och konstigare grejer.

Den kan ju aldrig gå igenom, uppsägningslistan som beskrivs i Byggnadsarbetaren nr 10/07.

Hoppas killarna orkar stå på sig och visa att de inte godtar någon "handplockad" lista, utan att

turordningslistan gäller. Vad ska annars kallas rättvisa om en kille som lojalt ställt upp för NVS i över 39 år inte ska vara nåt värd, utan sägas upp! Det kan inte accepteras. Var och en som är begåvad med vanligt "bondförnuft" borde fatta det.

UPPRÖRD

TYCK DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt. Gå in på www.byggnadsarbetaren.se.

E-post: redaktionen@byggnadsarbetaren.se

Faxa: 08-728 49 80

Ring: 08-728 49 00

Glöm inte uppge namn och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

Inte bara polska rörmokare

ngen glömmet väl den polske rörmokaren.

Han blev symbolen för DN-journalisten Maciej Zarembas ytterst omstridda artikelserie med samma namn, där Byggnads och Vaxholmskonflikten hamnade rejält i skottlinjen.

I våras fick Byggnads stöd för sin linje av en av EG-domstolens högsta jurister. Fortsättning följer som bekant, till hösten väntas domstolens principiellt viktiga dom om Laval-konflikten i Vaxholm hösten 2004.

Uttrycket Den Polske Rörmokaren kommer ursprungligen från Frankrike där det användes av en ledande konservativ politiker i samband med folkomröstningen om EU-konstitutionen 2005.

Han blev symbolen för billig arbetskraft från Östeuropa. Han blev slagträ i debatten både av motståndarna och av förespråkarna till arbetskraftsinvandring i ett stor-EU.

Arbetskraft är en av Polens största exportvaror. Uppskattningsvis 600 000 polacker arbetar legalt i andra EU-

länder. Delar av landet, med närmare 40 miljoner innevånare, töms på ung och kvalificerad arbetskraft.

Många arbetar i Storbritannien. Där finns uppskattningsvis en kvarts miljon gästarbetare enbart i byggbranschen. De är egenföretagare och arbetar i ett system där de hyr ut sig själva

”Människor blir till varor som köps och säljs i världens finanscentrum, London.”

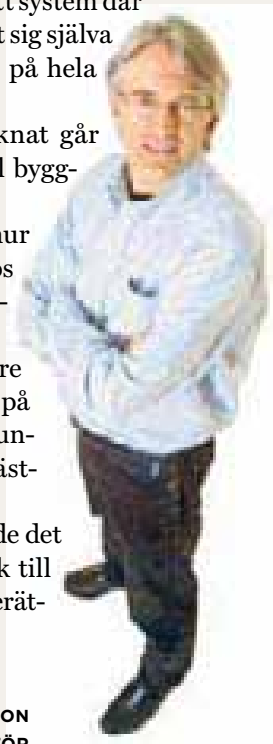
men där arbetsledaren tar provision på hela laget.

Om jobbet går snabbare än beräknat går bonusen till uthyraren/basen, inte till byggnadsarbetarna som gjort jobbet.

På sidorna 20–21 berättar vi om hur också människor blir till varor som köps och säljs i världens finanscentrum London.

Hur många polska byggnadsarbetare som arbetar i Sverige är oklart. Men på en av de största arbetsplatserna, Citytunneln i Malmö, finns cirka 500 polska gästarbetare.

För en av dem, Marek Lerach, slutade det med att han fick sparken när han gick till facket, svenska Byggnads. Läs hans berättelse på sidorna 8–12.

KENNETH PETERSSON
CHEFREDAKTÖR

5 TRUMMIS ● 5 RÖRIS

TILL VEM: RÖRMOKAREN KALLE ELIASSON, 22 år, från Borås.

VARFÖR: Han är en av fyra trummisar som **BLIVIT ANTAGEN TILL FRYSHUSETS ROCKMUSIKERLINJE** i Stockholm.

”PER GESSLE ÄR SÅ LÅNGT FRÅN MIN MUSIKSTIL MAN KAN KOMMA”

1 Vem är din favorittrummis?

– Oj, det är ju många det. Men jag säger Jeff Porcaro, Totos gamla trummis. Han är död nu, söp och knarkade väl ihjäl sig som alla andra. Han hade ett enkelt och simpelt sätt att spela, men ändå svängde det. Jag vill gärna kunna spela som han i framtiden.

2 Vem har gjort det bästa trumsolot någonsin?

– Svår fråga. Ähhh... Simon Philips, Jeff Porcaros efterträdare i Toto, är riktigt grym på trumsolon. Han är lika snabb i händerna som i fötterna och det är en klar fördel.

3 Vad gör du om fem år?

– Spelar trummor. Antingen i band eller med någon artist. Absolut inte med Per Gessle, det är så långt från min musikstil det går att komma. Den ultimata drömmen skulle nog vara att spela med Lenny Kravitz eller någon liknande.

4 Är inte trummisen den som syns minst i bandet?

– Nej, det beror på. Vissa konserter sitter man kanske längst bak och tar det lugnt men det finns mycket möjligheter till att spexa och hålla i gång. Som Tommy Lee i Mötley Crüe till exempel. Han är ju helgalen och den i bandet som hörs och syns mest.

5 Går det bra att avreagera sig genom att slå på trummorna?

– Det gör det säkert. Man kan ju slå så hårt man orkar om man har lust. För mig är det snarare avslappnande att spela trummor.

LISA HJERTÉN

Trummandet fungerar som avslappning för Kalle Eliasson.

1 Varför blev du just rörmokare och inte skogsuggare?

– I högstadiet visste jag inte vad jag skulle göra men pappa som känner lite folk i byggbranschen föreslog att jag skulle sommarjobba som rörmokare. Så det gjorde jag och gillade det så pass att jag utbildade mig till rörmokare på gymnasiet.

2 Är inte rörmokare ett skitigt jobb?

– Både ja och nej. På ett stort bygge kan det vara skitigt men om man som jag jobbar som servicemontör är det inte så farligt. Men det varierar. Det är ju inte så att jag ligger med händerna i bajs hela dagarna precis.

3 Vad är det bästa med jobbet?

– Friheten. Jag jobbar ju som servicemontör och får åka runt och träffa en massa folk. Ett socialt och variationsrikt arbete. Dessutom gillar jag rent allmänt att skruva och greja.

4 Är du en häändig kille som fixar och trick-sar hemma också?

– Ja, det vill jag nog tro. Det är kul att snickra och göra saker själv. Även om man givetvis har sina begränsningar.

5 Vilken rörmokare är din störta idol?

– Ha ha ha. Ingen tvekan om saken. Lennart Eriksson på Fristads Rör & El, samma företag som jag jobbar på. Han är noggrann, duktig och mycket trevlig. Min största rörmokarförebild.

FRÄCKISEN

Hustrun till mannen vid frukostbordet:

- Titta på vår granne, han kysser alltid sin fru varje morgon innan han går till jobbet. Varför gör aldrig du det?
- Men, jag känner inte ens hans fru.

MAGNUS BERGSTRÖM

MAREK VILLE GÅ MED I FACKET – FICK SPARKEN

Citytunneln i Malmö är ett stort och prestigefyllt järnvägsbygge som ska möta det ökade pendlingsbehovet i Malmö/Köpenhamn-regionen. Projektet följer hittills både tidsplan och budget.

Men hur är situationen för de cirka 500 polska byggnadsarbetarna som arbetar där? Byggnadsarbetaren har träffat Marek Leroch som blev uppsagd när han ville gå med i facket och kritiserade arbetsförhållanden på arbetsplatsen. **TEXT KATARINA CONNHEIM FOTO ANDRÉ DE LOISTED**

Lönen var mer än dubbelt så hög som i Polen. Marek Leroch var till en början nöjd med sitt nya jobb på Citytunneln i Malmö.

Men när Marek ville gå med i facket och kritiserade arbetsförhållanden i segmentfabriken blev han uppsagd.

– Företaget behöver inte bry sig om de anställda. Det är massor av polacker som vill jobba i Sverige, säger han.

De första månaderna arbetade Marek Leroch med att göra rent rostiga, begagnade formar från Tyskland.

Formarna skulle göras rent med luftdrivna stålborstar. Under rengöringen blev centrifugalkraften så stor att ståltrådarna för i väg som små pilar. Byggnadsarbetarna hade bara

vanliga kläder på sig, inga skyddskläder. Stålpilarna träffade deras armar och kroppar.

– Jag fick in en stålpil i magen. Den är fortfarande kvar, säger Marek och pekar på magen.

I sin hemstad Brzeg, som ligger i sydvästra Polen, hörde Marek talas om att det fanns jobb på Citytunneln i Malmö. Han fick anställning av den polske underentreprenören Rheinland & Mahla. Marek är murare och har jobbat på flera olika polska företag, men också som bärplockare i Frankrike och med olika byggjobb i före detta Östtyskland.

På bordet ligger alla papper från tiden i Sverige; arbetstider, deklaration och löneutbetalningar. Allt är noggrant infört i pärmen.

Den polske byggnadsarbetaren Marek Leroch känner sig bitter efter att han blev uppsagd på segmentfabriken vid Citytunnelbygget i Malmö. Han hoppas dock att det kommer fler chanser att arbeta i Sverige.

CITYTUNNELN

Marek började på segmentfabriken på Citytunneln i mitten av juni 2006. Det började bra. Företaget stod för boendekostnaden. Nettolönen var ungefär 12 750 kronor i månaden, vilket är mer än dubbelt så mycket som han skulle tjäna på ett byggjobb i Polen.

På segmentfabriken i Holma tillverkas tunnelsegment till citytunnelbygget. Arbetet var uppdelat i tre skift och Marek tillhörde ett av arbetslagen. Han arbetade med hela produktionen; bland annat med rengöring av formar, arbete vid ugnen och bearbetning av tunnelsegmenten av betong.

Marek öppnar pärmerna och visar sina lönebesked. Lönen utbetalades punktligt på hans polska konto varje månad. Men två personer fick aldrig samma lön, trots att de utförde samma typ av arbete och arbetade samma antal timmar. Det kunde vara stora skillnader, mellan cirka 1 000 och 1 500 kronor.

– Men det var inte lönt att ställa några frågor om lönebeskedet, säger Marek med en suck.

Någon månad efter att han hade börjat på Citytunneln besökte Byggnads arbetsplatsen för att informera om den svenska byggbranschen, arbetsmiljöregler med mera. Efteråt föreslog Marek sina arbetskamrater att de skulle gå med i Byggnads.

– Facket kunde kanske hjälpa oss om det behövdes, säger Marek som har varit med i Solidaritet i Polen.

På något sätt fick platschefen reda på det. Han hotade dem och sa att om de gick med i facket, så fick de packa väskorna och åka hem.

– Det var då som platschefen började att känna antipati för mig.

”De polska byggnadsarbetarna är rädda att förlora jobbet om de sticker ut hakan och kräver vad de har rätt till.”

Marek Leroch berättar att eftersom så många polacker vill arbeta i Sverige kan arbetsledningen styra byggnadsarbetarna som de vill.

I segmentfabriken i Holma tillverkas de betongsegment som fogas samman till tunnelringar, den så kallade liningen. Marek berättar att arbetsledningen på företaget hela tiden vill öka produktionen av antal segment; från 46, som var max, till över 50 per dygn.

– Företaget får betalt för varje gjutning, för varje kubikmeter betong som gjuts. Ju fler segment desto mer pengar, säger Marek.

Det gick till och med så långt att man fuskade med tiden, så att segmenten kunde vara inne kortare tid i ugnen och fler kunde produceras.

Vid ett möte med arbetsledningen kritiserade Marek detta.

– Jag sa att man måste gå på kvalitet, inte på kvantitet. Om arbetet påskyndas blir det dåligt.

Efter mötet omplacerades Marek till ett annat arbetsskift. Fusket upptäcktes dock av den tyska arbetsledningen. Betongsegmenten hade en mörkare färgnyans, eftersom de var inne för kort tid i ugnen.

Marek var även kritisk till arbetsmiljön på arbetsplatsen.

Byggnadsarbetarna andades in torr betongmassa och betongen sprutade på armarna så att de fick brännmärken. Men de fick inte någon bra skyddsutrustning. När de frågade arbetsledaren om nya handskar och andningsskyddsmaskar så fick de inte det.

– Han sa att han glömde eller inte hade tid att hämta. Men när vi själva till slut gick till lagret, där svenskarna arbetade, så fick vi nya handskar direkt.

I april i år fick byggnadsarbetarna reda på att företaget var tvunget att dra ner på antalet anställda. En från varje arbetsgrupp skulle få sparken.

Marek blev informerad om att han eventuellt skulle få ett jobb i Norge. Men den 19 maj fick han en skriftlig uppsägning med 14 dagars uppsägningstid. Men han fick inget skäl till varför han blev uppsagd.

Marek har uppsägningslappen framför sig på bordet. Han misstänker att just han fick sparken, eftersom han kritiserade arbetsförhållanden på arbetsplatsen.

Efteråt har platschefen sagt att han var en oduglig arbetare som inte gjorde sitt bästa. Marek tycker inte alls att det stämmer.

– Jag var väldigt engagerad i mitt jobb.

Marek berättar att det är många polacker som vill arbeta i Sverige och företaget behöver inte bry sig om de anställdas hälsa. Därför kan arbetsledningen styra byggnadsarbetarna som de vill.

– De polska byggnadsarbetarna är rädda att förlora jobbet om de sticker ut hakan och kräver vad de har rätt till. De håller på att renovera sina hus i Polen och har tagit stora banklån.

Själv har han hamnat i en besvärlig ekonomisk situation. Hemma i Brzeg finns hustrun Anna, dottern Leticia på två och ett halvt år. Han har tagit banklån; köpt lägenhet och plasma-tv.

Men trots att priset har varit högt säger Marek att han inte kunde ha gjort annorlunda.

– Jag är född sådan. Jag kunde inte låta bli att öppna munnen.

Genom att sparka den som pratar med facket skräms övriga anställda till tystnad.

FLER POLACKER HAR FÅTT SPARKEN FRÅN CITYTUNNELN

● Ytterligare en polsk byggnadsarbetare har fått sparken från Citytunneln. Enligt Byggnads i Malmö var det för att han haft kontakter med det svenska facket.

I ett liknande fall som Marek Leroch har Byggnads haft en lokal förhandling med ett irländskt bemanningsföretag, Rimec. Ärendet ska nu upp till central förhandling och gäller en polsk byggnadsarbetare som arbetade vid Citytunnelns bygge vid Malmö centralstation.

Byggnads anser att uppsägningen är ogiltig. Enligt Rimec är mannen en dålig arbetare och blev omplacerad till ett jobb på Irland. När han vägrade blev han hemskickad till Polen.

– Vi anser att han fick sparken för att han hade ett möte med oss som arbetsgivaren fick reda på. När de lyfter i väg honom från arbetsplatsen går signalerna tydligt ut till de andra anställda. Så här går det när man pratar med facket, då förlorar man jobbet, säger Roland Ljungdell, Byggnads ordförande i Malmö.

När Citytunnelprojektet drog i gång 2005 anställdes inga svenska byggnadsarbetare. I stället tog huvudentreprenörerna, MCG och NCC, i huvudsak in polska underentreprenörer och i dag arbetar cirka 500 polska byggnadsarbetare på Citytunneln. En svensk anläggningsarbetare i Malmöregionen tjänar cirka 170 kronor i timmen.

På Citytunneln har oviljan bland underentreprenörerna generellt sett varit stor att betala mer än grundlön. En utbildad byggnadsarbetare på Rheinhold & Mahla får 120 kronor i timmen. Utbildade, vilket majoriteten är, tjänar 112 kronor. Flera centrala förhandlingar pågår just nu mellan arbetsgivare och fack om ackord, skift, traktamente, resor och övertid.

– Vi vill att de polska byggnadsarbetarna ska ha samma förutsättningar som svenska byggnadsarbetare, säger Roland Ljungdell. ●

”ARBETARNA HAR INGET BEHOV AV FACKET”

Piotr Golenia, vice chef på utlandsavdelningen vid Rheinhold & Mahlas utlandsavdelning i Krapkowice, svarar på frågor om Marek Lerochs uppsägning och kritik mot företaget.

Varför blev Marek Leroch uppsagd den 19 maj?

– Han är inte uppsagd och är fortfarande anställd i vår firma. Hans uppsägning gäller bara utlandskontraktet. Marek Leroch arbetade i en grupp som arbetade bra och effektivt. Men han arbetade sämst av alla och ifrågasatte chefens ord.

Varför gavs inget skäl till uppsägningen?

– Marek har ett avtal med oss, där uppsägningstiden är 14 dagar. Då behöver inte arbetsgivaren, enligt polsk lag, uppge något skäl för uppsägningen.

När Leroch ville gå med i facket, sa platschefen att han kunde åka hem. Varför får de anställda inte vara med i facket?

– Våra anställda var med på mötet med det svenska facket, men ingen ville gå med. De tjänar så bra, har bra villkor och har inget behov av facket. Men om de vill gå med, så är det deras privatsak och vi har inget emot det.

Det fanns också brister i arbetsmiljön. Byggnadsarbetarna fick inte tillräcklig skyddsutrustning, trots att de utförde farliga arbeten.

– I vårt företag får de anställda skyddsutrustning i Polen; bland annat arbetskläder, skor, hjälm och örnskydd. Arbetshandskar får de på arbetsplatsen. Om det är någon brist, så får de anmäla det till sin arbetsledare. Det har aldrig varit något problem med det.

Enligt Marek Leroch förekom det fusk med att tillverka fler segment än som var tillåtet. Han säger att han blev uppsagd för att han kritiserade detta.

– Vi arbetar enligt föreskrifterna. Varje segment som vi tillverkar genomgår enorma säkerhetsprocedurer. Jag ordnade möten för de anställda, men då kritiserade Marek inte arbetsvillkoren.

NÄSTA SIDA: SÅ HÄR BYGGS CITYTUNNELN

EN TUNNELFABRIK I MALMÖS UNDRE VÄRLD

● **Under Malmös mark kämpar sig de två tunnelbormaskinerna, Anna och Katrin, sakta framåt. De underjordiska tunnel-fabrikerna både borrar, tätar och forslar bort bergmassor.**

Det är som att åka tåg, fast väldigt långsamt. Hastigheten är mellan sex och åtta centimeter per minut. Inne i kontrollrummet följer TBM-operatören och irländaren Donald Curran tunnelbormaskinen Katrins resa in i kalkberget. På panelen visas siffror, diagram för att hålla reda på olika tryck och färdriktning med mera.

– Det svåraste är att upprätthålla grundvattentrycket*, säger han.

Han har 20 års erfarenhet av tunnelbygge och har varit med att bygga tunnlar i bland annat Spanien, Tyskland och Irland.

Varje dag pendlar cirka 7200 människor i rusningstid på morgonen över Öresundsbron, som är en stor bidragande orsak till den just nu heta konjunkturen i Malmö/Köpenhamn-regionen. Enligt prognoser kommer antalet pendlare ökat till drygt det dubbla när Citytunneln är klar. Svenskarna lockas av de höga lönerna i Danmark och danskarna av de låga bostadspriserna i Sverige.

Citytunneln handlar inte bara om att bygga en tunnel under Malmö. Järnvägsförbin-

delsen knyter också ihop järnvägen norr om Malmö med järnvägen mot Trelleborg, Ystad och Köpenhamn.

Men sex kilometer av projektet handlar om tunnelbygge. Fyra och en halv kilometer av dessa borrar av de två tunnelbormaskinerna, Katrin och Anna. Tunneltekniken kallas TBM, Tunnel boring machine. Maskinerna är skräddarsydda för projektet i en tysk TBM-fabrik.

Att beskriva det som en underjordisk tunnelfabrik är kanske mer korrekt. Den 120 meter långa konstruktionen gör allt; borrar, tätar med betongsegment och forslar bort bergmassor. Bygglédare, ingenjörer och pressansvariga, som Byggnadsarbetaren träffar, är nöjda och stolta. Jämfört med skandalprojektet Hallandsåsen, som fortfarande inte är färdigbyggd 14 år efter byggstart, är Citytunneln hittills en solskenshistoria. Projektet följer tidsplanen och budgeten hålls. Två saker som hör ihop.

– Inom alla stora anläggningsentreprenader är tidsplanen viktig. Kan man hålla tiden kan man också hålla kostnaderna, säger projektchef Örjan Larsson på Citytunneln.

I mitten av 2008 kommer de båda tunnelbormaskinerna att vara framme vid Malmö centralstation och 2011 beräknas Citytunneln vara färdigbyggd. ●

FAKTA CITYTUNNELN

■ **Vad byggs?:** 17 kilometer järnväg, 11 km dubbelspår, 6 km tunnel under centrala Malmö.

■ **Beställare:** Banverket.

■ **Huvudentreprenörer:** MCG, NCC och Skanska. MCG är ett konsortium som består av Bilfinger Berger (Tyskland), Per Aarsleff AA (Danmark) och E.Phil & Son (Danmark).

■ **Underentreprenörer:** ett fyrtiotal underentreprenörer. De flesta är svenska, mindre underentreprenörer. Ett tiotal är större och utländska: polska, danska, tyska och irländska.

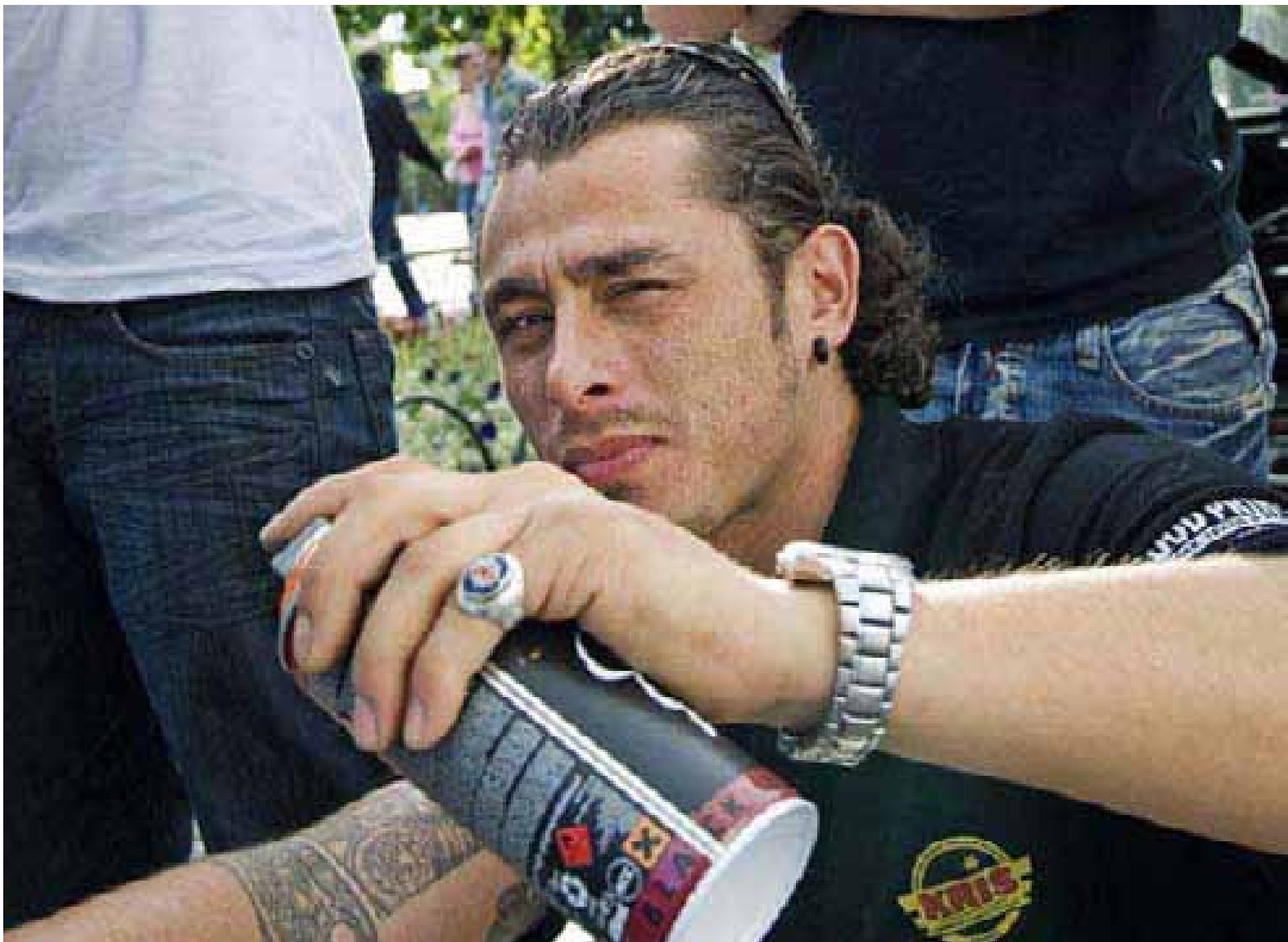
■ **Antal yrkesarbetare:** 610, cirka 100 är svenskar. Resten är polska byggnadsarbetare.

■ **Kostnad:** 9,45 miljarder kronor, i 2001 års penningvärde.

■ **Finansiärer:** Banverket, Malmö stad, Region Skåne och bidrag från EU.

*Tunnelbormaskinerna arbetar med en teknik som heter EPB (Earth Pressure Balance, grundvattentrycket). Det innebär i stora drag att trycket mot berget hålls konstant genom att man koordinerar maskinens hastighet framåt med transportskruvens hastighet.

”Jag var enda utlänningen på byggfirman men så småningom lärde vi varandra att vi inte var som vi hade trott om varandra innan”, säger Eduardo.

Eduardo tar revansch

Nu hjälper han ungdomar på glid

I tonåren levde Eduardo Escudero på kriminalitet. Det var ett sätt att få kickar, att ersätta en stukad självkänsla. Nu arbetar han med att ge ungdomar andra kickar än småbrott. I Unga Kris handlar det mer om kramar och resurser att utveckla den skaparkraft som skolan inte ser.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST FOTO CHRISTER OLOFSSON

De första tio åren i livet bodde Eduardo Escudero i Chile. Sedan dess har han bott i flyktingförläggning, varit ensam och mobbad som en av få utlandsfödda i klassen i Partille, levt på kriminalitet, försörjt sig som dykinstruktör och som bartender på den största Kanarieön, Gran Canaria. Bland annat. Några år på byggen har han också hunnit med.

Nu arbetar den 29-årige Eduardo i Unga Kris, en fristående förening kopplad till Kri-

”Ungdomar försöker täppa igen hålen efter föräldrarna genom adrenalinkickarna man får när man begår brott. Det är spännande, nästan roligt, samtidigt som man vet att det är fel.”

minellas Revansch i Samhället (Kris). Han är projektanställd för att bygga upp en verksamhet som ska locka Göteborgs unga till andra adrenalinkickar än brott.

Beslutet att börja arbeta med unga var inte svårt, säger han. Efter något år som grovis på byggen specialiserade han sig som plattsättare. Det blev många badrum att foga. Från att ha haft omväxlande byggsysslor på det lilla Trollhätteföretaget blev det alltför inrutat.

Eduardo längtade ut och började arbeta ideellt i Kris. Där träffade han ungdomar som kände igen honom från förr, innan byggjobben och innan han flyttade med sin familj till Spanien.

Ungdomarna hade varit småknattar då, för fyra, fem år sedan. Nu hade de vuxit om honom i storlek men blev ändå som barn tillsammans med Eduardo. Han blev smickrad av att de inte hade glömt honom.

Eduardo berättar som han lever, i ett högt tempo. Han hoppar från en händelse till en annan och kompletterar allt som oftast med vardagsfilosofiska betraktelser byggda på de erfarenheter han gjort.

Som om byggnadsarbetare: ”När man träffar folk på byggen så är det lite försiktigt i början. Men sedan är det öppnare och de äldre tar tid på sig och visar. Och de gör det med hjärtat.”

Eller om nyttan av erfarenheterna från byggjobb: ”Det som är bra med byggarna är att de bryr sig. Och att de skapar med händerna.

Jag lärde mig att det är värdefullt att vara som jag är också, även om det inte värderas i skolan. Vissa kan inte ta teoretisk instruktion. Men jag lär mig blixtnabbt av att titta på när andra gör något.

Många av de ungdomar jag träffar nu har samma erfarenhet. Och i skolan tar man bort han i stället för att ändra metod, det är fel, du vet.”

De första tio åren, i Chile, minns Eduardo som rätt bra. Mamman sålde kläder till butiker, från sin mors tillverkning. Han ville inte flytta till Sverige när en väninna till mamman lockade dem.

Det märks i berättelsen att hans känslor för den här perioden är starka. Det var osäkert med uppehållstillstånd, de bodde på olika flyktingförläggningar innan de till slut hamnade i Partille. Mamman hade svårt att få jobb. Och Eduardo, som kämpade emot flytten i det längsta, lärde sig ingen svenska innan han började i skolan i Partille.

I Chile hade han haft lätt för skolan, nu

kom han efter, mobbades och mådde rätt dåligt men ville inte berätta för sin mamma eftersom han tyckte att hon hade det tillräckligt jobbigt ändå.

Från tonåren upp till dess han fyllde 24 levde Eduardo på kriminalitet. Det började med mindre busstreck, mest för att visa att han kunde och för spänningen. Efter hand blev det mer och mer.

Eduardo om att vara ung i dag: ”Barn är duktiga på att dölja sina egna problem när de ser att föräldrarna har det jobbigt. Och det är tufft att vara ung i dag, särskilt om man inte passar i den teoretiska skolan. Samtidigt är det mer och mer prylar.

Unga måste vara starka för att stå emot kommersialismen. Man måste ha rätt grejor och då handlar det om mycket pengar för här lagar man inget, man köper nytt. Då jobbar folk mycket för att kunna skaffa allt som inte behövs och de får ännu mindre tid för varandra. Det gör att barnen inte ser sina föräldrar och saknar man familj blir man inätvänd, särskilt här i Sverige där det är så kallt så man inte kan vara ute.

Ungdomarna litar mer på varandra än på vuxenvärlden. Och så försöker de täppa igen hålen efter föräldrarna genom adrenalinkickarna man får när man begår brott. Det är spännande, nästan roligt, samtidigt som man vet att det är fel.”

När familjen flyttade till Gran Canaria fortsatte Eduardo att leva som om det var lördag varje dag, som han säger. Men samtidigt lärde han sig till dykinstruktör och räddningsdykare. Och dessutom utmanade han sin förmåga och stärkte sitt självförtroende till exempel genom att cykla mountainbike.

När hans dotter Nova föddes slutade han med droger och brott och flyttade tillbaka till Göteborg. Han ville vara nära dottern och han hade kommit på att hans liv var för värdefullt för att slösas på brott. Det var då byggjobben kom in i bilden. Och med erfarenheterna därifrån lägger han nu större delen av sin energi på ungdomarna i unga Kris.

Om att arbeta med unga: ”De jag träffar har kommit efter i skolan, misslyckats. De kommer ofta från dåliga miljöer men de kan skapa, hitta på egna lösningar. De är inte kriminella men de tar mycket plats.

Vi i Unga kris lockar med att vi har resurser. Om du har en idé, till exempel som en kille som håller på med musik, så kan vi ordna grejor så att han kan lära ut till andra. Vi samarbetar med en trafikskola, ordnar

fotbollsturnering och en tjej som gillar hundar drar i gång en grej för andra som har hund.

Jag försöker vara mot ungdomarna så som jag skulle vilja ha haft det själv. Jag försöker tala om för dem att de är bra, att jag ser dem. Och jag försöker ge mycket kroppskontakt.

I början testade de mig hela tiden, typ ”är du bög eller” när jag ville krama dem. Men nu kommer de och vill kramas.

Men aktiviteterna måste ge kickar, få i gång adrenalinet. Annars fungerar det inte, vill de åka i väg ut på läger så måste de få göra det. Känna att de får kickarna.”

Arbetet i Unga Kris tar mycket tid. Men trots det hinner Eduardo driva en egen tatueringstudio och träffa dottern Nova som bor i Göteborg med sin mamma. Och så bor han tillsammans med sin yngre bror.

”Jag ville inte att det skulle bli som för mig. Så jag försöker vara det jag inte hade.

När han hade kommit hit höll han på mycket med tv-spel och önskade sig en ny konsol i julklapp. Först tyckte jag att det var bra, han var ju hemma. Men sedan kollade jag lite, det är ju som verkligt. Jag tyckte det var otäckt så jag köpte en väska med fina ritpenor i stället.

Det såg ut lite som en X-box inslaget. Och jag var jättenervös för hur han skulle ta det.

Han blev inte glad först men nu ritar vi jättemycket tillsammans.” ●

FAKTA KRIS

■ Kris, Kriminellas revansch i samhället, är en **ideell organisation** som startades 1997.

■ Målet är att **hjälpa människor att bryta med kriminalitet och drogberoende.**

■ Föreningen arbetar genom **27 lokaliseringar** med att bland annat möta vid muck från anstalter och besök på anstalter. Man finns **tillgänglig för kontakt 24 timmar om dygnet.**

■ Unga Kris är ett projekt, finansierat av Allmänna arvsfonden, som drogs i gång 2006. Syftet är att **ge ungdomar mellan 13 och 25 år alternativ till missbruk och kriminalitet.**

■ Den lokala verksamheten drivs av råd där ungdomarna själva styr. **Information, till exempel i skolor, och olika projekt i samarbete med lokala föreningar** är den huvudsakliga verksamheten.

Sean Clarke förbereder en graffitimålning. Unga Kris i Göteborg har i sommar byggt skärmar på en vagn. På skärmarna kan graffitikonstnärer måla lagligt.

SÅ FARLIGT ÄR DIT

Var jobbar du? Arbetar du i Västernorrland? Då är det bäst att du aktar dig. För Västernorrland är det mest olycksdrabbade länet i Sverige, visar Arbetsmiljöverkets statistik över antalet byggolyckor 2006.

TEXT NINA CHRISTENSEN GRAFIK SVENSKA GRAFIKBYRÅN

Ar 2006 inträffade totalt 3 127 byggolyckor i Sverige som ledde till sjukskrivning. Den långsiktiga trenden är att antalet olyckor per sysselsatt i branschen minskar. Men det finns vissa län som utmärker sig, län som har en olycksstatistik som påminner om hur det såg ut för tio år sedan, då det inträffade cirka 15 olyckor per 1000 sysselsatta i branschen, varje år.

Västernorrland till exempel, har 16 olyckor per 1000 sysselsatta inom byggbranschen, medan Kalmar län har 10. Hur kan skillnaderna vara så stora?

– Svårt att säga, eftersom olika faktorer pekar i olika riktning. Antalet anmälningar kan ibland hänga ihop med arbetslösheten. Arbetslöshetskurvor och antalet anmälningar brukar följas åt. I fallet Västernorrland skulle detta kunna vara en förklaring, säger Björn Samuelsson, utredare på Bygginstrins centrala arbetsmiljöråd.

Håkan Solander, regionalt skyddsombud på Byggnadsavdelning i Sundsvall-Ådalen, tror att skadefrekvensen i Västernorrland beror på att fler söker sig tillbaka till byggbranschen under högkonjunkturen, personer som varit borta från branschen länge. När konjunkturen vänder, kommer det också in nya och utbildade.

Det har varit byggrusch i Västernorrland under de senaste åren. Bernt Jonsson, biträdande chef för Arbetsmiljöverket i Västernorrland, säger att byggruschen gör att byggföretag tar fler uppdrag, jobb som de ibland inte behärskar till fullo.

– I storstadsregionerna är företagen mer specialiserade. I Västernorrland jobbar man mer universellt. Detta kan bidra till en högre skadestatistik, säger han.

Förutom Västernorrland, är Västerbotten, Jönköpings län, Skåne och Halland också relativt olycksdrabbade.

Hur såg det då ut 2004 och 2005?

Västernorrland och Skåne hade även då höga olyckstal. Gotland hade höga olyckstal under 2004 och 2005, men där minskade olyckorna i antal 2006.

De län som i flera år haft lägre skadestatis-

tik är Dalarna, Gävleborg och Kalmar.

Björn Samuelsson på Bygginstrins Centrala Arbetsmiljöråd pekar på vikten av att arbetsgivare i regioner med byggrusch, prioriterar arbetsmiljön.

– Det är extra viktigt när man har ovan personal. Personer som har kunskapsluckor och kanske dålig rutin behöver ordentliga instruktioner.

Generellt skedde de flesta inom husbyggnad och minst antal inträffade inom anläggningsbranschen.

– Detta beror på att det finns fler situationer där olyckor kan uppstå inom husbyggnadsbranschen, exempelvis fall från hög höjd. Byggnadsarbetarna hanterar också materialet manuellt, vilket ökar riskerna. Dessutom används ett stort antal handhållna maskiner, säger Björn Samuelsson.

Den vanligaste olycksorsaken i de flesta län är förlorad kontroll över arbetsredskap eller byggmaterial. Vanligaste kroppsdelen som skadas, är fingrar och handled.

Den som drabbas av en olycka kan alltid tala om exakt när den inträffade. Arbetsjukdomar kommer smygande och oftast anmäls de inte förrän efter flera år. Belastningsskador är den klart dominerande arbetssjukdomen inom byggbranschen. Men

bullerskadorna blir allt vanligare och i några län (Blekinge, Jämtland) kom hälften av anmälningarna från personer som fått bullerskador 2006.

Den genomsnittliga sjukskrivningstiden på grund av en arbetsolycka 2005 var 45 dagar. Den genomsnittliga sjukskrivningstiden vid arbetssjukdomar, var 156 dagar. (Statistik för 2006 finns inte än)

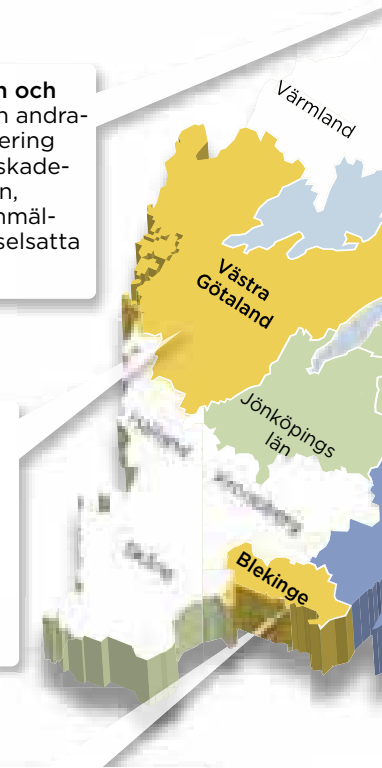
– Belastningsskadorna står för dubbelt så många sjukdagar som alla arbetsolyckorna tillsammans. Det är en stor kostnad för samhället, säger Björn Samuelsson.

Statistiken från Arbetsmiljöverket innefattar både tjänstemän och arbetare inom byggsektorn.

Gävleborgs län och Dalarna: Får en andra- och tredjeplacering som de minst skadedrabbade länen, utifrån antal anmälningar per sysselsatta år 2006.

Västra Götaland: Här inträffade flest arbetsolycksfall i absoluta tal förra året: 565 st olyckor. (Men i förhållande till antalet sysselsatta var olycksfrekvensen låg.)

Blekinge: Här var bullerskador den vanligaste arbetssjukdomen som anmäldes 2006. Mer än hälften av alla anmälda arbetssjukdomar i länet var bullerskador förra året.

T LÄN

Jämtland: Här är bullerskador lika vanligt som belastningsskador.

Norrbottnen

Västerbotten

Jämtland

Väster-norrland

Västernorrland: Det mest olycksdrabbade länet. Här skedde flest olyckor i förhållande till antal sysselsatta i byggbranschen. Här anmäldes också flest arbetssjukdomar per sysselsatt i byggbranschen.

Stockholm: Här anmäldes flest arbetssjukdomar i absoluta tal förra året: 201 st. (Men i förhållande till antalet sysselsatta var skadefrekvensen låg.)

Dalarna

Gävleborg

Västman-land

Uppsala län

Söderman-land

Stockholms län

Östergötland

Kalmar län

Gotland: Ett av de mest olycksdrabbade länen 2004 och 2005, men skadefrekvensen sjönk kraftigt 2006.

Kalmar: Det minst olycksdrabbade länet. Här inträffade minst antal arbetsolyckor per sysselsatt i byggbranschen. Här anmäldes också minst antal arbetssjukdomar per sysselsatt i branschen.

ALLA RAPPORTERADE BYGGOLYCKOR 2006

Kolla hur många byggolyckor som inträffade förra året i ditt län. Siffrorna visar hur många anmälningar som kom in till Arbetsmiljöverket och som ledde till minst en sjukskrivningsdag. Du kan också se den vanligaste olycksorsaken i ditt län.

Dalarna

Antal arbetsolyckor totalt: **90**

Flest olyckor skedde inom: **Husbyggnad****

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **42**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Belastningsskador**

Blekinge

Antal arbetsolyckor: **49**

Flest olyckor skedde inom: **Husbyggnad****

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **13**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Bullerskada**

Gotland

Antal anmälda arbetsolyckor: 21
Flest olyckor skedde inom: Övrig byggverksamhet*
Vanligaste olyckstypen: Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg
Antal arbetssjukdomar: 7
Vanligaste arbetssjukdomen: Kemisk-biologiska och belastning

Gävleborg

Antal anmälda arbetsolyckor i byggbranschen: 80
Flest olyckor skedde inom: Husbyggnad**
Vanligaste olyckstypen: Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg
Antal anmälda arbetssjukdomar: 28
Vanligaste arbetssjukdomen: Belastningsskador

Halland

Antal anmälda arbetsolyckor: 111
Flest olyckor skedde inom: Husbyggnad**
Vanligaste olyckstypen: Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg
Antal anmälda arbetssjukdomar: 30
Vanligaste arbetssjukdomen: Belastningsskador

Jämtland

Antal anmälda arbetsolyckor: 47
Flest olyckor skedde inom: Övrig byggverksamhet*
Vanligaste olyckstypen: Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg
Antal anmälda arbetssjukdomar: 18
Vanligaste arbetssjukdomen: Buller- och belastningsskador

Jönköpings län

Antal anmälda arbetsolyckor: 128
Flest olyckor skedde inom: Husbyggnad**
Vanligaste olyckstypen: Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg
Antal anmälda arbetssjukdomar: 29
Vanligaste arbetssjukdomen: Belastningsskador

Kalmar län

Antal anmälda arbetsolyckor: 56
Flest olyckor skedde inom: Husbyggnad**
Vanligaste olyckstypen: Fallolyckor
Antal anmälda arbetssjukdomar: 17
Vanligaste arbetssjukdomen: Belastningsskador

Kronoberg

Antal anmälda arbetsolyckor: 63
Flest olyckor skedde inom: Övrig byggverksamhet*
Vanligaste olyckstypen: Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg
Antal anmälda arbetssjukdomar: 16
Vanligaste arbetssjukdomen: Belastningsskador

Norrbottnen

Antal anmälda arbetsolyckor: 102
Flest olyckor skedde inom: Övrig byggverksamhet*
Vanligaste olyckstypen: Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg
Antal anmälda arbetssjukdomar: 37
Vanligaste arbetssjukdomen: Belastningsskador

Skåne

Antal anmälda arbetsolyckor: 453
Flest olyckor skedde inom: Husbyggnad**
Vanligaste olyckstypen: Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg
Antal anmälda arbetssjukdomar: 140
Vanligaste arbetssjukdomen: Belastningsskador

Stockholms län

Antal anmälda arbetsolyckor: 550
Flest olyckor skedde inom: Husbyggnad**
Vanligaste olyckstypen: Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg
Antal anmälda arbetssjukdomar: 201
Vanligaste arbetssjukdomen: Belastningsskador

3

SVARAR

Var har du upplevt den sämsta arbetsmiljön under dina år som byggnadsarbetare?

Lars Nylander, Metrolit Byggnads AB, Stockholm

- Det var när jag gjorde ett jobb i Kista. En av gubbarna dog där, så stressigt var det.

Det var en enorm hets, allt skulle gå fort fort. Killen ramlade 3,5 meter rätt ner från första valvet. Säkerheten var dålig överlag, exempelvis var formarna inte tjuvradade. En gång blåste en form omkull och en kille höll på att bli klämd. Formarna ska ju förankras i valven om det ska göras rätt. Det var en massa olika firmor där. Det var rena dårhuset.

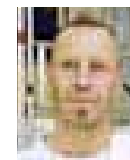
Clas Rosendahl, Metrolit Byggnads AB, Stockholm

- Jag har varit på många ställen där det har varit problem med asbest. Stambyten där folk bor kvar

är nog värst. Ett exempel var en fastighet på Rörstrandsgatan (Stockholms centrum, reds anm.) där vi gjorde ett jobb. Det skulle vara helt dammtätt i lägenheten, det var på fina gatan. Vi ville ha luftrenare, men det fick vi inte. Det var sommar och vansinnigt varmt. Vi var tvungna att turas om för att klara av att jobba där inne.

Tomas Byström, Metrolit Byggnads AB, Stockholm

- Det var när jag var lärling på ett bygge i Örnsköldsvik. En kille hade ställt upp en stegen genom ett hål

upp till övervåningen. Stegen gled i väg och han ramlade ner och skadades. Det är när man har bråttom olyckorna sker. Det är upp till en själv att välja att arbeta säkert och säga ifrån till platschefen när man tycker att skyddet är för dåligt.

Södermanland

Antal anmälda arbetsolyckor: **83**

Flest olyckor skedde inom: **Husbyggnad****

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **23**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Belastningsskador**

Uppsala län

Antal anmälda arbetsolyckor: **98**

Flest olyckor skedde inom: **Husbyggnad****

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **30**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Belastningsskador**

Värmlands län

Antal anmälda arbetsolyckor: **91**

Flest olyckor skedde inom: **Husbyggnad****

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **35**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Belastningsskador**

Västerbotten

Antal anmälda arbetsolyckor: **111**

Flest olyckor skedde inom: **Övrig byggverksamhet***

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **25**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Belastningsskador**

Västernorrland

Antal anmälda arbetsolyckor: **124**

Flest olyckor skedde inom: **Övrig byggverksamhet***

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **66**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Bullerskada**

Västmanland

Antal anmälda arbetsolyckor: **81**

Flest olyckor skedde inom: **Övrig byggverksamhet***

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **30**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Belastningsskador**

Västra Götaland

Antal anmälda arbetsolyckor: **565**

Flest olyckor skedde inom: **Övrig byggverksamhet***

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **199**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Belastningsskador**

Örebro län

Antal anmälda arbetsolyckor: **85**

Flest olyckor skedde inom: **Övrig byggverksamhet***

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **43**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Belastningsskador**

Östergötland

Antal anmälda arbetsolyckor: **139**

Flest olyckor skedde inom: **Övrig byggverksamhet***

Vanligaste olyckstypen: **Förlorad kontroll över maskin/transportutrustning/material/verktyg**

Antal anmälda arbetssjukdomar: **51**

Vanligaste arbetssjukdomen: **Belastningsskador**

Totalt i riket

Antal anmälda arbetsolyckor: **3 127**

Antalet anmälda arbetssjukdomar: **1 080**

Förklaringar

*Övrig byggverksamhet: grundarbeten, rivning, takarbeten med plåt och andra material, målning, glasmästeriarbeten.

**Husbyggnad innefattar både nyproduktion och rotprojekt.

DE 10 FARLIGASTE LÄNEN

Västernorrland, Västerbotten och Jönköpings län toppar listan över antalet anmälda olyckor per sysselsatta i byggbranschen 2006. Siffrorna visar antalet olyckor och arbetssjukdomar per 1000 sysselsatta.

	Olyckor	Arbets-sjuk-domar
Västernorrlands län	16	8
Västerbottens och Jönköpings län	15	3
Skåne och Halland	14	4
Kronobergs län	14	3
Västra Götaland, Östergötland och Jämtland	13	5
Blekinge	13	4
Värmland	12	5
Gotland och Norrbotten	12	4
Södermanland	12	3
Örebro län	11	6
Västmanlands och Stockholms län	11	4
Uppsala län	11	3
Dalarna	10	5
Gävleborgs län	10	4
Kalmar	10	3

Antalet anmälda olyckor styr rangordningen, därefter rangordnas länen efter andelen anmälda arbetssjukdomar.

5 TIPS

NÄR ARBETSMILJÖN ÄR DÅLIG PÅ DIN ARBETSPLATS

■ **Ställ krav.** Arbetsledningen prioriterar tid och pengar före en bra arbetsmiljö när det kniper. Du är tvungen att ställa krav om det ska bli bättre.

■ **Byggnads regionala skyddsombud har järnkoll** på vad du har rätt till enligt de föreskrifter som gäller särskilt för byggsektorn. Ring avdelningen.

■ **Be att få se arbetsmiljöplanen.** Den ska (enligt lag) finnas på alla arbetsplatser. Där ska det stå hur ni ska göra för att undvika risker. Om ingen riskbedömning gjorts, begär en sådan.

■ **Fallskyddet ska uppfylla alla regelkrav** och den som har byggt ställningen, ska ha utbildning för det. Gå till skyddsombudet om du misstänker fusk.

■ **Belastningsskador drabbar många i byggsektorn.** Du har rätt till hjälpmedel och behöver inte acceptera tunga lyft och arbetsställningar som skadar kroppen.

HÄR ÄR BASEN F-SKATT

I London är byggarbetaren ofta egenföretagare. Han kommer från Östeuropa, jobbar sex dagar i veckan och tjänar över 40 000 kronor i månaden. Och arbetsledaren kan i verkligheten vara uthyrare som får provision på sitt lag.

TEXT & FOTO KENNETH PETTERSON

På torra land, intill motorleden mellan centrala London och storflygplatsen Heathrow, ligger en oval byggnad som mer liknar en passagerarfärja än ett kontorshus.

Huset heter "the Ark" – Ar-

ken – och byggdes åren 1989–92 av svenska Åke Larson byggare. Arken ritades av Ralph Erskine, brittiskfödd arkitekt som verkade i Sverige under hela sitt långa yrkesverksamma liv, tills han avled för två år sedan, 91 år gammal.

Inne i Arken fanns tidigare en öppen ljusgård. Nu byggs ljusgården igen så att varje våningsplan kan utnyttjas fullt ut.

Som på många andra byggen i högkonjunktrens London är det gästarbetare från Östeuropa som gör jobbet. Hans bakgrund

kan vara snickare – eller data-tekniker eller läkare.

En stor andel är enmansföretagare, F-skattare, som jobbar sex dagar i veckan och tjänar bra.

– Byggbranschen i London är som Förenta nationerna, säger Frank Lohan, irländare och ar-

KENNETH PETERSON

Martin Kwiatkowski, en av många gipsmontörer på Londons byggen.

TARE

betsledare hos byggföretaget Sir Robert Mc Alpine.

Hantering av gipsskivorna är långt ifrån lika rationaliserad som på exempelvis svenska byggen. Lyfthjälpmiddel är sällsynta trots att man nästa uteslutande använder 1,20 meter breda gipsskivor.

Dessutom används i stor utsträckning tre meter långa skivor, vilket innebär stora mängdes spill eftersom skivorna för det mesta måste kapas. 90-ski-

”Byggbranschen i London är som Förenta nationerna.”

vor är nästan okända. Arbetsbetygsningen är dålig, några riktiga byggstrålkastare syns inte till.

Materialhanteringen är heller inte särskilt effektiv med svenska mått mätt. Buntar med gipsskivor förvaras långt från arbetsstället och måste bäras onödigt långt.

Det faktum att de flesta gipsmontörerna är egenföretagare bidrar till att samarbetet på bygget fungerar dåligt. ”Det är inte mitt jobb” är en vanlig attityd. Resultatet blir minst sagt röriga arbetsplatser.

Efterfrågan på gipsmontörer har gjort jobbet till ett höglöneyrke med bruttolöner på 800 brittiska pund i veckan – cirka 11 000 kronor före avdrag för skatt och egenavgifter – är vanliga. Det ger månadslöner på över 45 000 kronor. Inkomstskatten är cirka 20 procent.

Det finns exempel på gipsmontörer som tjänar 1 200 pund (cirka 16 000 kronor) för en arbetsvecka på 60 timmar.

Men långt ifrån alla gästarbetare kommer upp i dessa löner. Storbritannien tillhör de länder som har lagstadgade minimilöner. För en yrkeskunnig byggnadsarbetare är den lagstadgade minimilönen cirka 130 kronor i timmen.

Samtidigt är levnadskostnaderna, enligt index, cirka 35 procent högre i London jämfört med Stockholm.

Även arbetsledarna är i stor utsträckning egenföretagare. De finns på bygget mer i egenskap av uthyrare av arbetskraft, som får provision på gubbarna i sitt ”lag” än som lagbas eller arbetsledare.

Om ett jobb går snabbare än beräknat går bonusen till uthyraren, inte till byggnadsarbetarna som gjort jobbet.

Kedjan av uthyrare kan bestå av upp till fem personer, som alla tjänar pengar på varandra som i

ett katten-på-rättanssystem.

Det finns exempel på uthyrare som tjänat svindlande 12 000 pund på två veckor (cirka 160 000 kronor). Dels genom sin egen lön, dels genom att ta provision på ”sina” byggnadsarbetare.

Det brittiska byggfacket UCATT beräknar att antalet byggnadsarbetare i Storbritannien är cirka 1,8 miljoner. Av dessa kan andelen gästarbetare från Polen och andra före detta östländer uppgå till cirka 10–15 procent, eller cirka 250 000 personer. Exakta siffror saknas.

Men det finns också exempel på motsatsen. Enligt UCATT har lönerna i en del yrken och i vissa delar av landet sjunkit på grund av tillströmningen av byggnadsarbetare från utlandet.

Fusket med egenföretagande är mycket utbredd. Uppskattningsvis hälften av alla egenföretagare är egentligen anställda men avlönas som om de vore F-skattare. På så sätt kan de också utnyttja förmånliga avdragsmöjligheter för bilar, datorer, verktyg etc.

Lagstiftningen är svag och tillsynen från myndigheterna dålig. Även byggfacket UCATT har en svag ställning sett till antalet medlemmar. Med cirka 12 500 medlemmar motsvarar organisationsgraden mindre än tio procent av yrkeskåren.

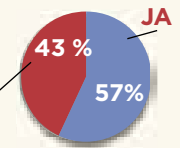
Även säkerheten på byggarbetsplatserna har blivit sämre i takt med att allt fler gästarbetare söker sig till branschen. Förra året dödades 78 personer på brittiska byggen, cirka 25 procent fler än året innan. Det gör byggbranschen till den farligaste industrin i hela Storbritannien.

För att få jobb ställs vissa minimikrav på språkkunskaper samt ett certifikat som bevis på att man genomgått grundläggande arbetsmiljö- och säkerhetsutbildning. ●

Vi frågade: Ska du snickra på huset i sommar?

NEJ

Tre döda på byggen i juli

Falloolyckor krävde liv i Lidköping, Västerås och Örnsköldsvik

Dödsolyckor/

Montören Fredrik Andersson, 33 år, från Sala omkom efter att han fallit cirka tio meter ner från ett tak. Ytterligare två arbetare har omkommit efter fallolyckor i sommar.

Fredrik Andersson föll den 18 juli i samband med takläggningsarbeten på Skultuna ishall utanför Västerås. Han var anställd på företaget Montage Consult Produktion och fäste takplåt över ishockeyplanen som byggs om till inomhushall. När olyckan hände var han ensam.

- **VI VET INTE** exakt hur olyckan gick till, men takplåtarna han jobbade med väger omkring 60 kilo stycket och dessutom blåste det friskt den dagen, säger arbetsmiljöinspektör Lars Björk.

Arbetsmiljöverket utreder nu olyckan, bland annat om säkerhetsföreskrifterna har följts. En åklagare utreder vidare ansvarsfrågan. Vid arbete på höga höjder ska man ha fallskydd, enligt reglerna. På ishallen har arbetarna använt ett säkerhetsnät, men vid olyckan var det inte flyttat till sektionen där montören arbetade.

Arbetsmiljöverket har nu lagt

DANIEL BRODÉN

Ishallsbygget utanför Västerås efter dödsolyckan den 18 juli.

ett förbud mot att jobba på taket utan fallskyddsutrustning. Förbudet är kopplat till ett vite på 50 000 kronor.

YTTERLIGARE MINST två dödsolyckor med bygganknytning har skett i sommar. Den nionde juli omkom en 38-årig man efter en olycka på företaget Strängbetong utanför Örnsköldsvik.

Han var anställd av en underentreprenör och jobbade inom-

hus med att skära ner en gammal betongblandare till järnskrot. När han skulle kasta ut skrotet via en öppning i väggen föll han av okänd anledning med. Fallet var fyra meter. Enligt Arbetsmiljöverket saknades fallskydd även vid denna olycka.

BÅDE ARBETSPLATSEN och den omkomnes arbetsgivare tillhör IF Metalls avtalsområde. Men Arbetsmiljöverket avgör i sin

fortsatta utredning om olyckan ska ses som en byggolycka.

Den fjärde juli avled en 58-årig egenföretagare efter ett fall från ett tak på en lantgård utanför Lidköping. Mannen skulle lägga om ett plåttak på en gårdsverkstad. Av okänd anledning föll han från taket, tio meter ner i ett betonggol. Olyckan utreds av Arbetsmiljöverket.

MAGNUS BERGSTRÖM
MARGITE FRANSSON

Mordhot mot handläggare på a-kassa

Arbetslöshet/

Handläggare vid Byggnads a-kassa i Borlänge har blivit hotade. Försämringarna i a-kassan har gjort att frustrationen och ilskan ökar.

I våras blev en handläggare på Byggnads a-kassa mordhotad. Ersättningen hade dröjt och medlemmen hotade per telefon att komma upp på a-kassan i

Borlänge och ta livet av handläggaren. Några mer hot mot handläggaren blev det dock inte.

- **MEN DET ÄR** ganska vanligt att vi blir otrevligt bemötta och vi får höra många hårda ord. Ett hot som har blivit vanligare är: vi ses i rätten, säger Sven Johansson, chef för a-kassan i Östergötland, Örebro, Värmland och Dalarna.

Försämringarna i a-kassan har gjort att många medlemmar känner sig arga och frustrerade. Bland annat räknas ersättningen nu på inkomsterna de senaste tolv månaderna, oavsett om man har arbetat eller inte. Tidigare räknades de sex bästa månaderna.

- De blir förbannade att de får så låg ersättning, säger Sven Johansson.

Det finns också en del kriminella personer som är arbetslösa. Sven Johansson upplever att medlemmarna också är mer hotfulla mot kvinnorna som arbetar på a-kassan än mot männen.

- I en del fall när det har känts extra hotfullt har handläggarna inte velat skriva under med sitt namn på beslutet, utan bett mig skriva under i stället.

KATARINA CONNHEIM

I KORTHET**Arbetar på nytt
– trots hälsorisk**

Arbetsmiljö/ Det är ännu oklart varför 15 byggnadsarbetare vid ett ställverksbygge i Sätilla blev sjuka i juni. Ändå återupptas arbetet som stoppades då de drabbats av yrsel, huvudvärk, illamående och trötthet.

– Expertisen har gjort allt för att ta reda på varför problemen uppstått, men ingen ser vad det kan bero på, säger Lena Lagerkvist på Svenska Kraftnät till Borås Tidning.

Peab utför byggjobbet och personalen ska nu få fortlöppande hälsokontroller.

Färre arbetslösa

Arbetsmarknad/ I juni var tre procent av medlemmarna i Byggnads a-kassa arbetslösa. Det är nästan två procent färre jämfört med samma period förra året.

Dom om kartell överklagad

Asfalt/ Det blev böter på mångmiljonbelopp för de byggföretag som var inblandade i kartellbildningen kring asfalsläggning. Men NCC, Peab och Vägverket har överklagat tingsrättsdomen.

Stockholms tingsrätt fann inte tillräcklig bevisning för en övergripande kartellbildning bakom byggföretagens fördelning av asfaltentreprenader under åren

1997 till 2001. Rätten satte därför betydligt lägre konkurrens-skadeavgifter än de 1,2 miljarder som Konkurrensverket krävt.

ENLIGT DOMEN ska Skanska betala 170 miljoner kronor, NCC 150 miljoner, Vägverket Produktion 50 miljoner och tre bolag i Peab ska betala sammanlagt 85 miljoner. Tre mindre bolag ska betala totalt sex miljoner kronor.

Skanska och ett av de mindre företagen har accepterat domen.

– Vi väljer att lägga det här bakom oss och se framåt, säger Agneta Ljunggren, kommunikationsansvarig på Skanska Sverige.

NCC, VÄGVERKET, Peab och två av de mindre bolagen har däremot begärt prövning i Marknadsdomstolen. Konkurrensverket har begärt att Marknadsdomstolen höjer avgifterna för NCC, Peab Sverige och Vägverket Produktion.

INGEMAR DAHLKVIST

Miljonböter hotar fritidshusbygge i Åre

Byggslarv/ Åre kommun hotar med miljonböter om inte en byggherre från Täby rättar till sina byggen i Tegefjäll, Åre.

Åtta fastigheter i Tegefjälls fritidshusområde har, enligt Öster-

sunds-Posten, belagts med byggförbud av Åre kommun. Orsaken är byggfusk och slarv.

Byggherren riskerar att få böta 400 000 kronor per fastighet om inte felen åtgärdats före den sista augusti.

Bristerna i de grunder som

ggjutits anses vara mycket allvarliga. ”Bristerna är av sådan art att det sannolikt kommer att äventyra den framtida hållfastheten”, skriver Per Breidfors, byggnadsinspektör vid Åre kommun, i ett brev till byggherren.

MAGNUS BERGSTRÖM

I KORTHET

Tre åtalas för dödsolycka

Olyckor/ Två chefer och en arbetskamrat åtalas för arbetsmiljöbrott i samband med en dödsolycka i Malmö 2004. Åklagaren kräver också att företaget, Heab Byggställningar AB, ska betala en miljon kronor i företagsbot.

En 34-årig ställningsbyggare avled efter olyckan. Han hade fått plankor över sig då en byggnadsställning monterades ned.

Femton dömda i stor svarthärva

Svartjobb/ 15 personer har dömts i en stor svarthärva inom byggbranschen i Stockholms tingsrätt. Två av männen dömdes till fyra års fängelse för grova bokförings- och skattebrott.

Huvudföretaget i svarthärvan heter Plextra Betong & Prefab AB och har under 2005 och 2006 anlitat svart arbetskraft

vid flera byggarbetsplatser i Storstockholmsområdet. Skanska har i sin tur anlitat Plextra Betong & Prefab AB.

Även JM har anlitat svart arbetskraft via en underentreprenör i svarthärvan, Terat Grupp.

Inget åtal efter dödsolycka

Olyckor/ Det blir inget åtal efter dödsolyckan i Broddbo, där två Skanskaanställda murare omkom i en explosion i maj 2003.

- Det går inte att bevisa att någon gjort sig skyldig till ett brott, säger åklagaren Katarina Tullstedt.

Föll åtta meter från skylift

Olyckor/ Skyliftens stödben vek sig och en 33-årig elektriker föll åtta meter. Olyckan skedde den femte juli i Göteborg. Enligt polisen ska mannen ha klarat sig bra.

I KORTHET

Blockadföretag tecknade avtal

Granskning/ Efter knappt ett års blockad har Byggnads avdelning i Linköping och byggföretaget HGS Linköping AB tecknat ett hängavtal.

HGS ägare, Henrik Gustavsson, säger att avtalet blev möjligt sedan Byggnads tagit bort gransknings- och mätningssarvoden.

Hårnät krävs på Hallandsåsen

Arbetsmiljö/ Nu krävs hårnät eller annat skydd för dem som har långt hår och arbetar med roterande maskiner på Hallandsåsen. Det är också förbjudet att ha huvor och annat som kan fastna.

Det blev åtgärderna efter olyckan där en tunnelarbetare fastnade med håret i en borrh så att delar av huvudsvålen slets loss.

Ny kontroll av lön på Kinabygge

Byggnads vill informera om rättigheter

Arbetsmiljö/ Usel arbetsmiljö och extremt låga löner. Bygget på Dragon Gate i Älvkarleby har fått hård kritik. Nu vill Byggnads informera de kinesiska arbetarna om deras rättigheter.

Framför allt ska Byggnads förklara hur svenska lönekonton fungerar. Arbetarna på Dragon Gate har haft kinesiska konton och därför har insynen varit dålig. Byggnads ska nu kontrollera att kineserna får avtalsenlig lön.

MAGNUS CARLBERG på Byggnads i Gästrikland planerar ett informationsmöte.

– Det vi vill är först och främst att de ska få rimliga löner. De ska också ha rätt att med bankomat kort kunna ta ut pengar från svenska banker så länge de är i Sverige. Sen kan man ju spe-

MATHIAS FORSLÖF

Arbetarna som bygger Dragon Gate i Älvkarleby ska få sina löner kontrollerade.

kulera i om de får behålla pengarna själva. Tyvärr har vi våra begränsningar och kan inte följa med dem ändå hem till Kina för att kontrollera, säger han.

TROTS ATT DET inte finns någon garanti för att arbetarnas löner hamnar i deras egna fickor är Byggnads nöjda med att arbetsförhållandena på Dragon Gate bygget har blivit bättre.

– Visst finns det fortfarande

mycket att anmärka på, men mitt intryck är att arbetsmiljön blir bättre och bättre, säger Magnus Carlberg.

Dragon Gate i Älvkarleby beskrivs av dess vd Erland Ågren som ett centrum för kultur, turism och affärsmöten mellan Kina och Sverige. Förra året utnämnde tidningen Byggnadsarbetaren Dragon Gate till årets sämsta bygge.

MAGNUS BERGSTRÖM

Byggslarv kan minskas

Ekonomi/ Onödiga kostnader för slarv och fel i byggbranschen kan minskas med 50 miljarder per år. Det har regeringens bygg-samordnare och Byggnads-kommittén kommit fram till.

En tredjedel av kostnaden i alla byggprojekt är byggfel och slöseri. Totalt handlar det om 50 miljarder kronor per år. Orsaken är

bland annat felaktiga ritningar och byggmaterial levererat vid fel tidpunkt.

För att minska slarvet inom byggbranschen föreslår utredarna att 400 miljoner kronor avsätts till en fond för forskning och utveckling. Ett förslag är att pengarna tas från en obligatorisk avgift på en procent av entreprenadsumman i byggnadsprojekt.

MAGNUS BERGSTRÖM

Byggnads och Målarnas a-kassor går samman

Det är nu beslutat att Målarnas arbetslöshetskassa slås samman med Byggnads arbetslöshetskassa.

Sammanslagningen sker den tredje september 2007. Det innebär att medlemmar i Målarnas arbetslöshetskassa, från och med detta datum, tillhör Byggnadsarbetarnas arbetslöshetskassa.

Byggnads arbetslöshetskassa välkomnar alla medlemmar från Målarnas arbetslöshetskassa.

Dagsböter efter olycka

Arbetsmiljö/

En arbetsledare på Segeri AB har dömts till villkorlig dom och 40 dagsböter för grovt arbetsmiljöbrott efter en arbetsplatsolycka i Helsingborg 2005. Men den skadade montören fick inte den ersättning han begärde.

Segeri AB är ett entreprenadföretag som arbetar med prefabricerade byggsystem. Våren 2005 monterade tre man från företaget 120 kilo tunga väggelement i Helsingborg.

ETT VÄGGELEMENT, som lyfts upp för att monteras, föll och träffade en montör i huvudet. Montören klarade sig utan livshotande skador eftersom liftens räcke tog en stor del av smällen.

Arbetsmiljöverket upptäckte en rad allvarliga brister på olycksplatsen. Exempelvis följdes inte tillverkarens instruktioner om att säkra elementen

med stropp eller säkerhetssele. Dessutom underkändes det helt hur man hade slagit ett armeringsjärn genom väggelementet för att få en fästpunkt.

HELSINGBORGS TINGSRÄTT är heller inte nådig i sin bedömning. Arbetsledaren var medveten om riskerna med lyftmetoden och han var närvarande då arbetet utfördes. Det är därför mycket anmärkningsvärt, hävdar tingsrätten, att han inte sett till att de säkerhetsförebyggande åtgärder som varit möjliga efterlevdes.

Företagsboten fastställdes till 150 000 kronor. Däremot jämkade tingsrätten skadeståndet till den skadade montören, från begärda 36 861 till 25 000 kronor. Han ansågs vara en erfaren yrkesman som måste ha varit medveten om riskerna med arbetsmetoden. Därför hävdar rätten att han varit grovt oaktsam.

HANS OLOF WIKLUND

SÅ FÅR KALMAR SLOTT NYTT TAK

Väder och vind har gjort att de snart 120 år gamla takplåtarna på Kalmar slott vridits och spruckit. 40 meter över borggården är två Kalmargrabbar sysselsatta med att rädda en av Sveriges viktigaste kulturbyggnader.

TEXT **MAGNUS BERGSTRÖM** FOTO **KRISTINA WIRÉN**

Sedan slutet av juni har plåtslagarna Jimmy Andersson och Oskar Hansson från Drags Plåt haft en av Sveriges kanske bästa utsikter från sin arbetsplats. På 40 meters höjd över den stenbelagda borggården skuttar de bägge Kalmarkillarna obekymrat omkring med plåtar och verktyg i händerna.

– Höjdrädd? Nej, då skulle nog

inte det här jobbet funka så bra, säger Oskar och skrattar.

Riksantikvarieämbetet och Statens Fastighetsverk har tillsammans med hantverkarna noga gått igenom vad som ska göras och hur det ska göras. De gamla ornamenten och koppar detaljerna runt vindskupor ska vara kvar eftersom de är relativt välbevarade.

Samtliga av de nuvarande takplåtarna ska däremot bytas ut mot en mindre storlek. Detta eftersom mindre ytor inte reagerar lika mycket på temperaturväxlingar. Dessutom ska så mycket av jobbet som möjligt göras med traditionella metoder.

Jimmy har jobbat som plåtslagare i snart 8 år och tycker det här är ett av de bästa jobben han haft.

– Allt arbete man gör här är väldigt speciellt. Det är både intressant och utvecklande att jobba med gammal teknik och veta att det man gör ska hålla i hundratals år, säger han.

Takarbetet utförs på det så kallade Kuretornet som är det högsta och största tornet av dem alla. Mer än 500 kvm takplåt ska vara på plats före den sista november. Troligtvis kommer grabbarna på Drags Plåt att fortsätta på de andra tornen också, eftersom de taken är ungefär lika gamla.

Det är inte bara taket som ska fixas på slottet. Byggställningarna runt Kuretornet, som tog en månad att resa och kostade cirka en miljon kronor, är också till för ett gäng från Skanska som bland annat ska tätta sprickor i väggar och murar. ●

FAKTA KALMAR SLOTT

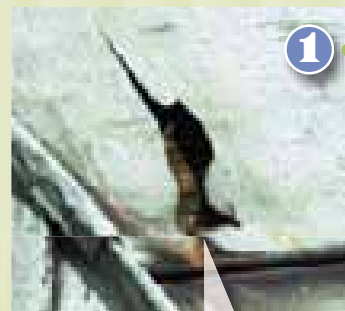
Kalmar slott kallades "Kalmar Nyckel" och var länge på grund av sitt läge mot dåvarande danska Blekinge en viktig strategisk plats.

I slutet av 1100-talet uppfördes det första försvarstornet, en så kallad kastal. 100 år senare lät Magnus Ladulås bygga murar med hörntorn runt kastalen och skapade på så vis en försvarsborg.

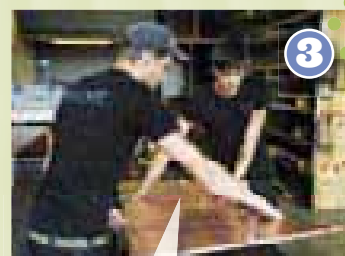
1500-talet var slottets storhetstid och det var då Gustav Vasa och hans söner lät bygga om det till ett präktigt renässansslott. De första koppartaken lades över tornen.

Efter att Sverige tagit Skåne och Blekinge från Danmark förlorade slottet sin militära betydelse. Det var sönderskjutet från striderna mellan svenskar och danskar och lämnades att förfalla. Från slutet av 1600-talet till mitten av 1800-talet användes det som spannmålsmagasin, kronobränneri och fängelse.

Under 1800-talets senare hälft påbörjades de första renoveringsarbetena som fortsatte till 1941 då slottet var återställt, och kan i dag räknas som Sveriges bäst bevarade renässansslott.

Kopparplåt är mycket väderbeständigt men efter 120 års temperaturväxlingar har flera av de fem till sex millimeter tjocka plåtarna rörts och vridits så att skador uppstått. Men trots vattenläckage är det flerhundraåriga takverket mycket välbevarat tack vare bra luftning underifrån tornetaket.

I verkstaden finns färdiga nya plåtar i storleken 610x915 mm som ska ersätta de gamla på 680x1400 mm. Plåtarna är förberedda med fals och grabbarna fäster samman fyra plåtar på längden för att underlätta monteringen på taket. Som falsolja används en superhändig blandning kallad "Slottsmix".

2

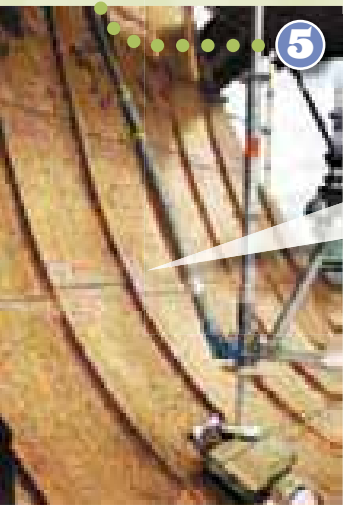
De gamla takplåtarna rivs bort med kofot och starka nypor. De gamla plåtarna är större än de nya som ska läggas på och för att förenkla takläggningen river man därför bort plåt på hela taksektioner. Sedan mäts ytan för att ta reda på hur mycket ny plåt som behövs.

4

Mot takvirket läggs först masonit, för att plåtarna ska ha ett plant underlag att vila på, och sedan tjärpapp. Vid monteringen av de färdigpreparerade takplåtarna används traditionella verktyg som schalia och falsång för att fästa samman plåtarna i nock och falsar. Och inte att förglömma, gummi-klubban. Slutligen fästs plåtarna i takvirket med rostfri skruv.

5

De nya blanka kopparplåtarna är på plats. De ärgade gamla koppardetaljerna bredvid ska vara kvar. Med ett gott hantverk och noggrann planering behöver inte plåtarna bytas förrän om 200 år. Beroende på luftfuktighet och väderförhållande tar det mellan 30-40 år innan kopparen får den karakteristiska gröna färgen, även kallad patina som orsakas av kopparhydroxid.

KENNETH PETTERSON

Anders Johansson har konstruerat korgen som tömmer sig själv. På skenan sitter en spärr som automatiskt öppnar korgens lås när lasten passerar containern. Björn Eriksson (lilla bilden) och Thomas Hemmingberg (till höger) använder snedbanelyften vid stambyten i Norrköping.

Lådan som tömmer sig själv

● **Soptunnan tömmer sig själv. När lasten med byggbråte passerar containern öppnas korgen och soporna töms automatiskt.**

Den kallas snedbanelyft och består av en glidskena och en lastkorg. Mitt på skenan sitter en spärr som automatiskt öppnar korgens lås när lasten passerar containern.

Korgen är utformad som en skottkärra. Lastens tyngdpunkt ligger i ena sidan av korgen, därför tippar den av sin egen tyngd när spärren frigörs.

– Vi har kört allt; kakel, gipskivor, fix, fog och spackel – allt som ska in och allt som ska ut, säger Thomas Hemmingberg, snickare hos Sefab Bygg i Norrköping.

De använder utrustningen vid stambyten i flervåningshus. Alternativet är att använda störttrumma, men det går inte efter-

som huset har vippfönster.

En nackdel är att lyften måste tas ner om man behöver stänga fönstret över natten eftersom fästet sitter i fönsterkarmen. Om hissen står i trapphusfönstret är det vanligt att man sågar till en skiva som stänger ute vädret istället för att ta ner maskinen för natten.

Utrustningen togs fram av Robert Johansson i samarbete med Olle Taflin, skorstensbyggare i Umeå, redan i slutet av 1980-talet. För cirka tio år sedan tog Anders Johansson, företagare i Umeå, över. Han har utvecklat lyften, bland annat med korgen som tömmer sig själv.

Snedbanelyften, som döpts till "Pusher" (trycka på) består av en skena av aluminiumprofil. Skenan består av ett antal sektioner upp till en längd av 12 meter, eller upp till fjärde våningen.

Inne i skenan löper en kraftig

kedja som liknar en förstoraad cykelkedja där länkarna är cirka en decimeter långa. I änden på kedjan sitter en lastkorg. Lasten hissas upp eller ner genom att kedjan pressar upp eller ner genom aluminiumprofilen.

Kedjan drivs av en elmotor via en snäckväxel.

Hissen monteras i en fönsterkarm i den lägenhet där arbete pågår. Eller i trapphuset för att utnyttjas från fler lägenheter.

Masten förankras i en konsol som hakas fast i fönsteröppningen eller i ett balkongräcke.

Sedan hissas masten med hjälp av en lina som fästs mellan konsolen och masten. När vinschen startas spänns linan, som löper över en trissa i masttoppen, så att masten dras upp mot konsolen vid arbetsstället.

Därefter lossas linan och kedjan körs ner till markplanet där lastkorgen monteras.

För gipsskivor används ett separat stativ. Skivorna, maximalt tre åt gången, ställs på högkant. Stativet är avvägt, som ett vippfönster så att lastens överdel väger över. När gipsskivorna når fönstret fälls de automatisk ner i horisontellt läge och kan lättare lastas av.

Om man använder en vanlig lastkorg finns plats för två murarhinkar. Då ställs hinkarna på en bricka som kan dras fram – som en köksskärbräda.

För att nå den andra hinken vid avlastning drar man fram brickan med lasten.

KENNETH PETTERSON

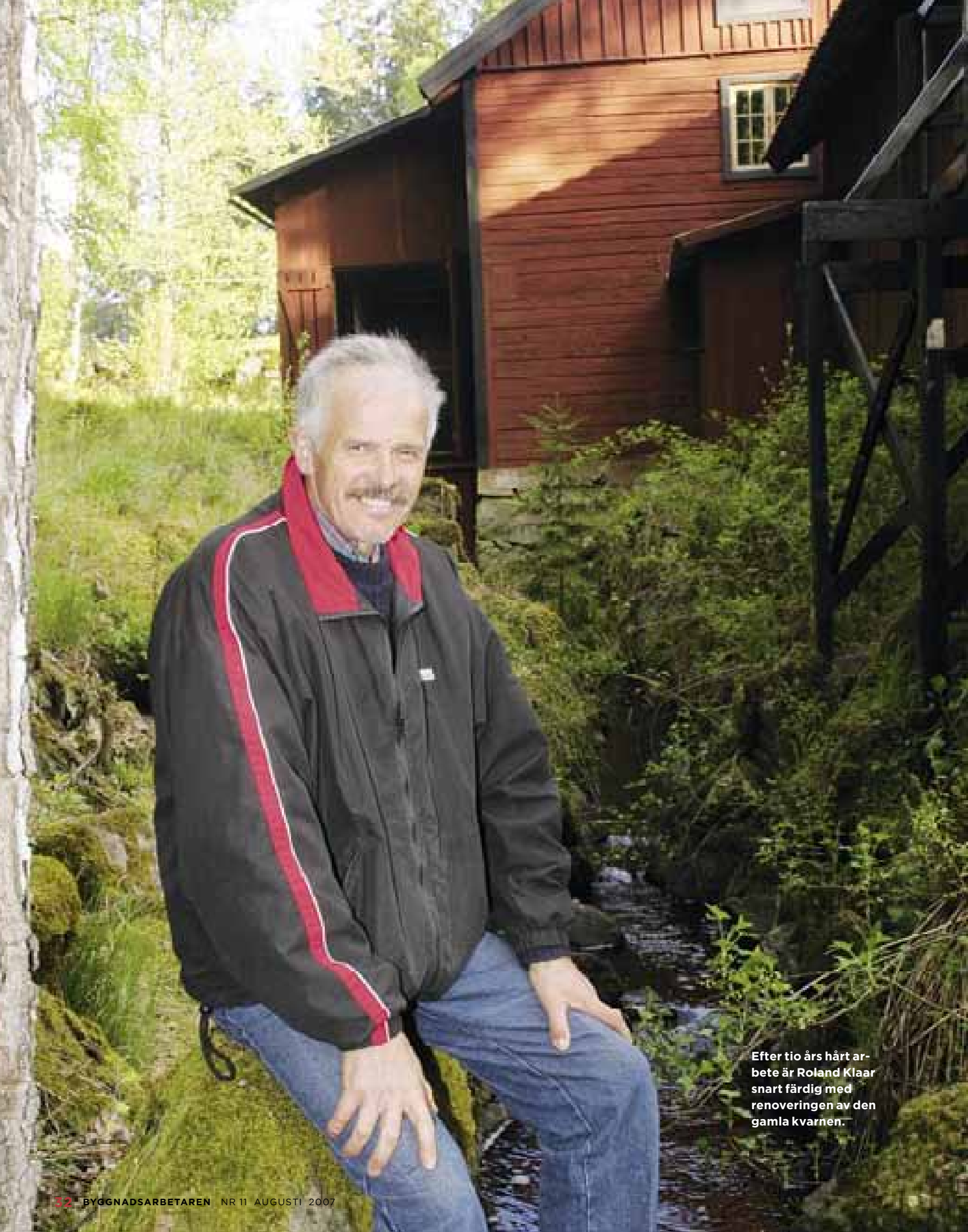
TIPSA GREJER & GREPP!

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

Gå in på vår hemsida

www.byggnadsarbetaren.se

Efter tio års hårt arbete är Roland Klaar snart färdig med renoveringen av den gamla kvarnen.

Från förfall till nymalet mjöl

Roland renoverar kvarnen med gamla metoder

Anläggningsarbetaren Roland Klaar kan även titulera sig såg- och kvarnägare. Den nära 170 år gamla byggnaden ligger bara några kilometer från Rolands barndomshem vid Haraldsbo, söder om Linköping.

TEXT & FOTO ANDERS RÖRBY

När Roland för första gången på många, många år kom till Ingvastebo på slutet av 90-talet möttes han av en kvarnbyggnad i förfall.

– Det var bara skit av takteget. Vattnet rann rakt igenom och vissa väggar var uppruttna.

Han mindes hur han som liten grabb hade åkt hästskjuts med sin pappa till kvarnen för att mala gröpe, djurfoder av havre och korn.

– Jag fick stå utanför och vänta medan pappa bar in säckarna till mjölnaren.

Kanske var det av nostalgiska skäl, kanske var det för att Roland är intresserad av gamla tider som han bestämde sig för att renovera sågen och kvarnen. En förening bildades för att bevara Ingvastebo och nu träffas fem entusiaster varje måndag för att jobba. Det räcker dock inte för Roland som lägger det mesta av sin lediga tid på renoveringsarbetet. Till att börja med hyrdes byggnaderna av Assi Domän, numera Sveaskog. Men 2002 fick Roland ett erbjudande att köpa anläggningen.

– Det känns mycket bättre att satsa jobb och pengar när det är ens eget, annars vet man ju inte hur länge man får behålla det och om arbetet man lagt ner är bortkastat.

Det märks tydligt hur mycket Roland brinner för sin kombinerade såg och kvarn. Han visar runt, berättar om hur allt fungerar, vad man gjort och varför.

– Vi har bytt det mesta som går att byta. Och allt ska vara gjort på det gamla viset. Det tycker jag själv och sedan är det också ett krav från länsstyrelsen och länsmuseet som vi fått pengar av.

Imponerar mest gör kanske det väldiga vattenhjulet, närmare fem meter i diameter. Roland har byggt det själv, en exakt kopia med de gamla delarna som mall.

– Jag byggde det i en loge, monterade ner det och så satte vi upp det här, säger Roland och berättar att hjulet bland annat hålls ihop av närmare 300 handtäljda träpluggar.

Man slås av den mängd arbete som måste ligga bakom.

– Jag har inte brytt mig om att räkna timmarna, säger Roland och ler.

Får 60-åringen inte nog av fysiskt arbete på dagarna, kan man undra?

– Kroppen är till för att arbeta med och jag har haft tur och inte varit sjuk. Det är bara bra att röra på sig.

När allt blir färdigt, vilket det enligt Roland snart är, ska man både kunna såga bräddor och mala säd i den faluröda byggnaden.

– Vi provkörde kvarnen i höstas men då fick vi ett stort haveri. Sedan blev det ett stopp över vintern, men nu har vi lagat allting. Det ska bli intressant att se vad vi får fram för mjöl.

Tanken är att visa upp anläggningen för

intresserade, inte bara som ett museum, utan som en fullt fungerande arbetsplats.

Man har redan haft ungdomsgrupper som varit och tittat.

– Barn tycker att 50-talet, när kvarnen lades ner, är en evighet sedan. Jag tycker att det känns som precis nyss.

Dessutom ska man försöka få dit folk från äldreboenden i trakten. Dels för att det är roligt för de gamla, dels för att de kan bidra med värdefullt vetande.

– Det kommer nog fram ett och annat man kan snappa upp, menar Roland.

Ingvastebo är kvarnens fjärde hemvist.

Sedan 1840 när den byggdes har den flyttats några gånger på grund av vattenbrist och dålig lönsamhet. Att kvarnen lades ner i slutet av 50-talet förklarar Roland med att allt fler bönder började skaffa egna gröpekvarnar samtidigt som man åkte till modernare anläggningar för att mala sin brödsäd. Den kombinerade kvarnen och sågen har drivits på olika sätt. Först med vatten, sedan med ångmaskin, råoljemotor och slutligen el. När Roland och hans kompisar nu gör i ordning allt på nytt ska det vara på det ursprungliga viset med vattendrift. Inte så konstigt kanske när vad som måste vara en av världens vackraste dammar, omgiven av John Bauer-skog, försörjer kvarnbyggnaden med vattenkraft.

– Det här är ett paradiset! säger Roland. ●

Sju nya underverk

Omröstning/

Sju platser och byggnadsverk har av närmare 100 miljoner människor röstats fram till världens nya underverk.

För sex år sedan startade den schweiziske upptäcktsresanden Bernard Weber organisationen New 7 Wonders. Syftet var att uppmärksamma och samla in pengar till några av världsarven. På nyårsdagen 2006 presenterades 21 platser och byggnadsverk som kandidater till världens sju nya underverk. En av anledningarna med utnämningen var att endast ett av de ursprungliga sju underverken finns kvar i dag.

Lördagen den 7 juli i år presenterades världens nya sju underverk i en stor jippogala i Portugals huvudstad Lissabon.

Frihetsgudinnan i USA och Eiffeltornet i Frankrike var två av de ursprungliga 21 kandidaterna som blev utslagna.

I flera länder där kandidaterna fanns blev omröstningen en stor fråga. Presidenter och kungahus uppmanade folk att rösta på just deras underverk. Bland annat den brasilianske presidenten förklarade i ett tal hur och varför folket skulle rösta på Kristusstatyn i Rio de Janeiro. Uppenbarligen lyckades det. **MAGNUS BERGSTRÖM**

1 Petra, Jordanien. (Byggår: 9 f.Kr.–40 e.Kr.). Staden Petra i utkanten av den arabiska öknen var på sin tid mycket modern. Många byggnader är än i dag välbevarade eftersom de skapades direkt ur bergväggarna.

2 Kristusstatyn, Rio de Janeiro, Brasilien. (Byggår: 1931). Den 38 meter höga statyn av Jesus står på toppen av berget Corcovado och överblickar Rio de Janeiro. Det tog fem år att konstruera statyn innan den restes 1931.

3 Colosseum, Rom, Italien. (Byggår: 70–82). Amfiteatern i centrala Rom har påverkat dagens arkitektur och byggmetod när det gäller idrottsarenor. Skillnaden är att Colosseum, trots fyra jordbävningar och nästan helt utan re-

noveringsbehov, stått upp i snart 2000 år (!)

4 Chichén Itzá, Mexiko. (Byggår: 800-talet, cirka). Tempelstaden var Mayakulturens centrum. Pyramiden Chichén Itzá var det sista och största av alla Mayatempel som byggdes.

5 Kinesiska muren, Kina. (Byggår: 600 f.Kr.–1600 e.Kr.). Under mer än 2000 år byggdes kinesiska muren med syfte att hålla mongolerna borta. Med en längd av 6700 kilometer är muren utan konkurrens historiens största byggnadsverk.

6 Machu Picchu, Peru. (Byggår: 1440–1470). En incahärska anlade denna stad 2300 m.ö.h. djupt inne i Amazonas. Efter spanjorernas ankomst

på 1500-talet dog invånarna av olika epidemier och staden glömdes bort tills den återupptäcktes 1911.

7 Taj Mahal, Agra, Indien. (Byggår: 1630–1650). Ett mausoleum byggt av den 5:e muslimske indiske mogulerna för att ära hans döda fru. Byggnaden består till största delen av vit marmor och når som högst 57 meter.

DE 7 GAMLA

- Pyramiden i Giza, Egypten. (Det enda som i dag finns kvar).
- Mausoleumet i Halikarnassos.
- De hängande trädgårdarna i Babylon.
- Kolossen på Rhodos.
- Zeusstatyn i Olympia.
- Fyrtornet i Alexandria.
- Artemistemplet i Efesos.

BÖCKER

Luftslottet som sprängdes

Av Stieg Larsson

Spänning/ **///**

Det är lika drivet och välformulerat som i Män som hatar kvinnor och Flickan som lekte med elden. Och det är ju ett kärt återseende att möta Lisbeth Salander och Mikael Blomkvist igen i tredje delen i Stieg Larssons svit. Men det är allt. Ondskan visar sig alls inte vara något systemfel, bara en klick isolerade

gamla gubbar utan förankring i dagens verklighet. **ID**

Bortom normen 2.0

Av Åsa Petersen

Debatt/ **///**

Författaren, till vardags ledarskribent på Aftonbladet, skriver om normen om hur man ska vara och hur den påverkar oss alla. Boken är en uppdaterad nytgåva av Bortom normen, som kom ut för sex år sedan. Där var hon mest förbannad

på arbetarrörelsen. I dag har tiderna förändrats. Nu vänder hon fokus ut mot samhället och inåt mot sig själv. Tänkvärt om hur normen formar och om hur vissa drabbas hårdare. **MF**

Klimatsmart

Av Mikael Persson, Bodil Sjöström och Per Johnsson

Handbok/ **///**

Praktiska tips för den som gillar regniga och kalla somrar. Idén är bra, träffar

klockrent det dåliga samvetet över egna bidrag till klimatförändringarna.

Men för mycket och för jobbigt. **ID**

Buddha i världen

Av Pankaj Mishra

Religionshistoria/ **///**

Buddismen har hamnat i skuggan i tvekampen mellan kristendom och islam. Det försöker Pankaj Mishra rätta till i en personligt

Det hänger på storleken

Lön/ Du tror kanske att det är avtalsförhandlingar, ackord och arbetsinsatser som avgör lönen? Glöm det. Lönenivån hänger på hur lång du är. Åtminstone delvis, åtminstone om du är man och åtminstone om man ska tro den franske sociologen Nicolas Herpin.

Tidningen Ny Teknik skriver att han har gett ut en bok där han hävdar att korta män diskrimineras. Brittiska män uppges exempelvis ha 2,2 procent mer i snittlön för varje tum, alltså 2,54 centimeter, i kroppslängd.

Mät om du är diskriminerad.

Farväl till vapen

Vapenamnesti/ Fyra oregistrerade pistoler har i mer än sextio år tillhört Byggnads. Men nu har ekonomichefen Clas Nykvist utnyttjat vapenamnestin och gjort sig av med skjutjärnen.

När Tyskland under 2:a världskriget invaderade Holland utnyttjade nazisterna fackförbundens medlemslistor för att spåra upp och eliminera politiska motståndare. Vid den tiden såg svenska politiker och fackmän en risk att även Sverige kunde bli invaderat. Därför försågs fackförbundets kassörer med vapen för att försvara sig själva och få möjlighet att förstöra medlemslistorna innan de kom i fiendens ägo.

Pistolerna försågs troligtvis av försvarsmakten och sedan dess har de legat oregistrerade inom Byggnads väggar.

Clas Nykvist kom i kontakt med

Dessa puffror behövs tack och lov inte längre.

skulle hända om taxin krockade eller om portföljen kom bort på nåt sätt. En mycket nojig känsla.

I efterhand känner han sig lite klunven. Det var trots allt en bit av Byggnads historia han lämnade från sig. Men det är ändå bättre än att åka fast för olaga vapeninnehav, tillägger han.

MAGNUS BERGSTRÖM

dem första gången 1999 när han tog över arbetsuppgifterna från den förra kassören. Han hade aldrig hört talas om dem förut men där låg de i ett kassaskåp, inlådade och fina tillsammans med skarp ammunition. Några var till och med laddade.

Genom åren har Clas känt sig olustig över att ha vapnen i sin närhet och slutligen bestämde han sig för att utnyttja vapenamnestin och lämna dem till polisen.

– Jag känner mig lättad nu. Under taxiresan till polistationen hade jag pistolerna och ammunitionen i min portfölj.

Hela resan tänkte jag på vad som skulle hända om taxin krockade eller om portföljen kom bort på nåt sätt. En mycket nojig känsla.

KUL SVÄRMORSDRÖMMEN

– Min svärmor han bott med oss i ju år nu. Det håller på att driva mig till vansinne.

– Varför kastar du inte ut henne?
– Nej, hur skulle det se ut? Det är ju hennes hus.

Tipsa oss om smått och stort som rör byggande och allt däromkring. Ring eller skriv till a.s@byggnadsarbetaren.se, 08-728 48 00.

skrivna genomgång av Buddhas liv och lära. ID

Luder

Av Helen Walsh

Roman/ Medelklass-Millie i Liverpool försöker döva mammas svek med alkohol, droger och sexköp. Luder ligger enligt förtexten på Playboys lista över världens 25 sexigaste böcker. Det är inget gott betyg, varken åt Playboy eller åt världens författare. ID

MATLÅDAN

Räkrisotto med mango chutney, 4 pers

- 2,8 dl ris
- 150 gram skalade räkor
- 1 msk hackad gräslök eller vårlök
- 1 röd paprika, finhackas
- ½ citron
- 0,3 dl vitvinsvinäger
- Salt, vitpeppar

1 Koka riset enligt instruktionen på paketet! Låt ånga av 2 minuter.

2 Vänd ner den finhackade paprikan och gräslöken. Kläm i saften från citronen och vitvinsvinägern, salta och peppra.

Värm försiktigt igen på medelvärm.

3 Vänd ner räkorna och servera med stekt eller pocherat ägg och gärna den sötstarka mango chutney som finns i butik. Nu får ni en rätt som är söt och sur.

MICKE SELANDER

MATS FOGEMAN

SCANPIX

” Jag klarar inte ens av att ringa en hantverkare.”

Mark Levengood, opraktisk programledare m m (Ica kuriren)

” Bredden är viktig för mig. Jag vill äta hela kostcirkeln annars växer jag inte ordentligt.”

Pia Johansson, skådespelare, om mångsidighet i jobbet (Scen&salong)

” För lite utrymme ges åt gamla ideal. De värderingar jag fick av mormor Anna, som bodde hos oss när jag var liten, glöms alltmer bort. Utan att vara artig, hel och ren och passa tiden är all utbildning i världen bortslösad.”

Lars-Johan Jarnheimer, Tele2-chef med ”management by mormor” (Veckans Affärer)

” Jag har faktiskt slutat att vika smutsvätten. Men jag vill fortfarande ha ordning på rummet.”

Jonas Björkman, noggrann tennisspelare (Svd)

UT MED SKURKARNA!

Alltför länge har brottslighet fått breda ut sig i vår bransch. Nu har vi skjutit startskottet för att samordnat jaga kriminaliteten ur byggbranschen.

Tillsammans med de andra parterna i byggbranschen och Brottsförebyggande rådet (Brå) presenterades i juli en delrapport om hur vi ska få slut på mycket av det som solkat ner. Några områden är speciellt ut-satta: Rivningsarbeten, ställningsbyggan-de, takläggning, jordbruks-byggande samt krog- och butiksombyggnader.

Vi har länge dragits med "företagare" som specialiserat sig på att gå i konkurs. Några tillgångar brukar inte finnas i sådana konkursbon. Kvar finns möjligen så kallade målvakter, ut-slagna som lurats stå som ansvariga.

Fackets roll har blivit att försöka rädda vad som räddas kan åt medlemmarna genom att få ut statlig lönegaranti. Men tyvärr är skumma företag ofta bemannade med svartjobbare som står utanför både fack och lagen.

Dessa "företagare" och svartjobbare finns mitt bland oss. Ibland som underentreprenörer, eller underentreprenörer till underentreprenörer, till våra största byggföretag. Ibland som F-skattare. Slappheten med att dela ut F-skattsedlar pekas av Brå-utredarna ut som en källa till kriminalitet. Och värre blir det om den regerande högern för-verkligar planerna på att sprida F-skattsedlar lite hur som helst. De pressade bygg-tiderna har blivit en vanlig undanflykt.

I höst hoppas jag att branschens planer på registrering, ID06, av vem som har rätt att vara på byggarbetsplatser ska träda i kraft. Det innebär visserligen en viss inskrän-ning i den personliga integriteten. Mot detta står det skriande behovet av att skapa ordning och reda samt skattekontroll.

Allt oftare utnyttjas utländsk arbets-kraft, hitlockade av oseriösa jobb-för-medlare. Vår patentmedicin är att få till stånd och följa upp kollektivavtal. För detta finns ett starkt folk-ligt stöd. Men knappast från företagshögern.

Tvärtom har vi ofta sett att de skumma företagen öppet eller dolt företräds av en arbetsgivarorganisa-tion som de inte tillhör. Så är det exempelvis med La-valtvistens fortsättning från Vaxholm till EG-domstolen i Luxemburg.

När det nu är sug efter ytterliga-re arbetskraft till byggande finns det anledning för byggföretagen att söka bland de "1,5 miljoner i Sverige som inte har något jobb att gå till" (borgerligt påstående från valrö-relsen). Liksom bland de tiotusen-tals med yrkesutbildning som för-svann från branschen under dåliga tider.

Dessvärre finns en utbredd rädsla för att anställa och en trist ovana att i stället anlita underen-treprenörer.

Nu finns förutsättningar för att gå till offensiv för hederligt byggarbete. Äntligen. ●

"Vi har länge dra-gits med 'företa-gare' som speci-aliserat sig på att gå i konkurs."

HANS TILLY
förbundsordförande

Telefon 08-7284810
Mobil 070-5526740

E-post hans.tilly@bygg-nads.se

TILLY TYCKER TILL...

... OM KINESLÖNER

● Fackförbundet Transport har i Göteborgs hamn tecknat ett avtal som ger kineser som monterar kranar ett löneloft från 1 000 till 22 500 kronor i månaden. Liknande löner för kineser har vi i Byggnads drivit igenom i Älvkarleby och Kalmar. Det är sådant som kallas facklig solidaritet och som skapar konkur-rensneutralitet. Precis som i Vaxholm där ett lettiskt företag försökte smita undan med att i praktiken betala 4 000 kronor i månaden.

... OM SÖLIGHET

● Mitt i juli slog en åklagare till och åtalade två personer som ansvariga för en tragisk olycka i Mellerud då en byggnadsarbetare omkom. I och för sig är det bra med juridisk prövning av olycksansvar. Men tragedin inträffade i april 2003, alltså för fyra år och fyra månader sedan. Söligheten gör att de misstänkta redan blivit straffade. Dags att in-föra prestationslön för att få fart på skydds-inspektörer, poliser och åklagare?

... OM EMMAS SMUTS

● På ett seminarium i regi av Byggcheferna sa civilingenjör Emma Björllingson: "Min dag-liga arbetsmiljö där lunchen intas i smutsiga baracker med låsta fönster, på en bullrig arbetsplats, är ingen bra reklampelare." Jag hoppas Skanskadirektörerna lyssnar noga till hennes klokskap och tar sig en funderare på varför de i avtalsrörelsen ställde upp bakom Sveriges Byggindustriers vägran att avtalsfästa höjd bodstandard.

